BIATEC

2

Apríl 2019
Ročník 27

ODBORNÝ
BANKOVÝ
ČASOPIS

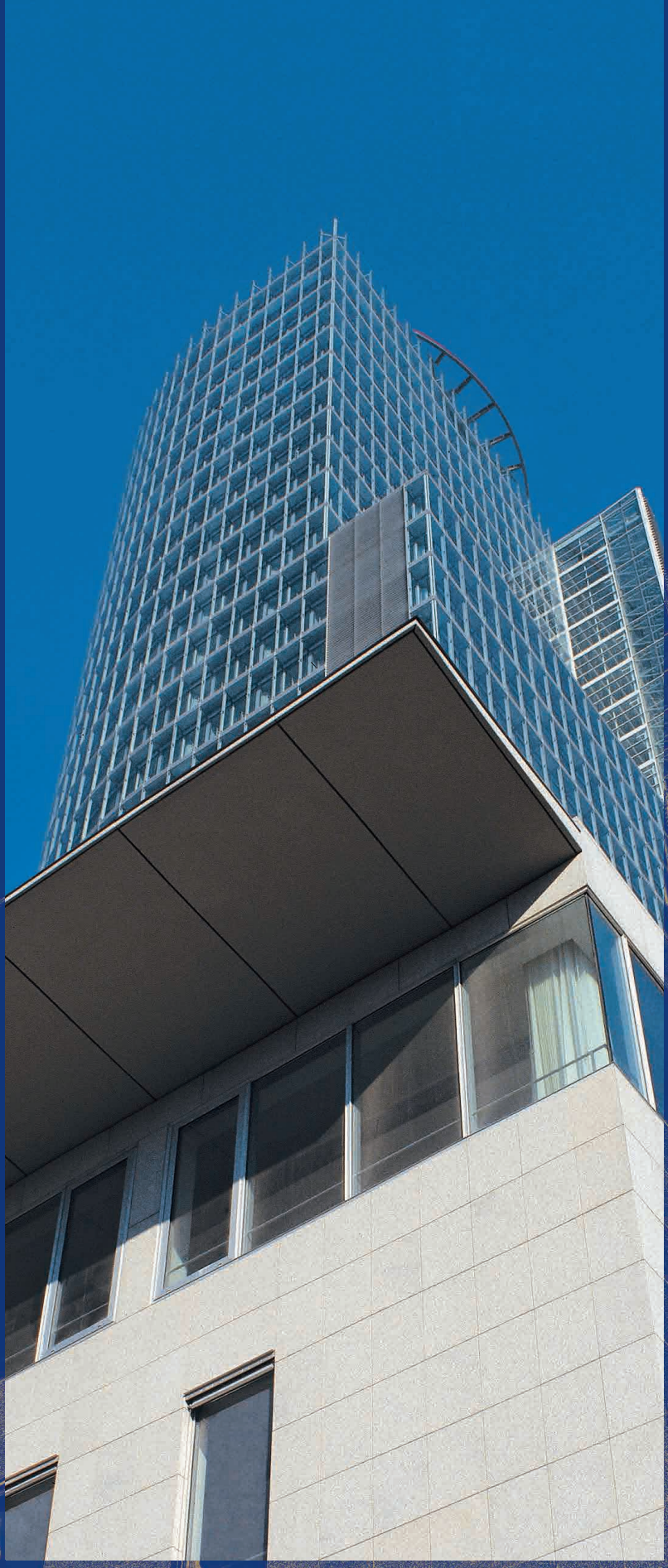

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

Prezident SR vymenoval Petra Kažimíra za guvernéra Národnej banky Slovenska

Prezident Slovenskej republiky Andrej Kiska dňa 13. marca 2019 vymenoval Ing. Petra Kažimíra do funkcie guvernéra Národnej banky Slovenska s účinnosťou od 1. júna 2019.

Foto: KP SR

Peter Kažimír bol v čase vymenovania podpredsedom vlády a ministrom financií Slovenskej republiky. Do najvyššej funkcie v centrálnej banke ho schválili 6. decembra 2018 poslanci Národnej rady Slovenskej republiky na návrh vlády SR. Funkčné obdobie guvernéra NBS je šesť rokov.

Peter Kažimír bude v poradí piatym guvernérom NBS od jej vzn iku v roku 1993. Jeho predchodcami na čele NBS boli Vladimír Masár (1993 – 1999), Marián Jusko (1999 – 2004), Ivan Šramko (2005 – 2010) a Jozef Makúch (2010 –2019).

Zdroj: Tlačová správa NBS.

Vladimír Dvořáček bude členom Bankovej rady NBS ďalšie funkčné obdobie

Vláda Slovenskej republiky dňa 20. februára 2019 vymenovala na ďalšie funkčné obdobie za člena Bankovej rady NBS Ing. Vladimíra Dvořáčka, a to od 3. apríla 2019. Funkčné obdobie člena Bankovej rady NBS je šesť rokov.

Vladimír Dvořáček pôsobí v Národnej banke Slovenska v pozícii výkonného riaditeľa útvaru dohľadu nad finančným trhom od 1. júla 2010, členom Bankovej rady NBS je od 2. apríla 2014.

Zdroj: Tlačová správa NBS.

BIATEC
Odborný bankový časopis
Apríl 2019

Vydavateľ:
Národná banka Slovenska
Imricha Karvaša 1
813 25 Bratislava
IČO: 30844789

Redakčná rada:
doc. Ing. Jozef Makúch, PhD. (predseda)
Mgr. Júlia Čillíková
Ing. Juraj Jánošík
Ing. Renáta Konečná
PhDr. Jana Kováčová
Mgr. Martin Šuster, PhD.

Redakcia:
Ing. Alica Polónyiová
tel.: 02/5787 2153
fax: 02/5787 1128
e-mail: biatec@nbs.sk

Počet vydaní: 6-krát do roka
Cena výtlačku pre predplatiteľov: 2 €
Ročné predplatné: 12 €
Poštovné hradí predplatiteľ.

Objednávky na predplatné v SR a do zahraničia, reklamácie, distribúcia:
Mediaprint-Kapa Pressegrosso, a. s.,
oddelenie inej formy predaja
P.O.BOX 183, 830 00 Bratislava 3
tel.: 02/49 893 564, 02/49 893 565,
02/49 893 566, 0800/188 826
fax: 02/32 222 256
e-mail: predplatne@abompkapa.sk
Termín odovzdania rukopisov: 3. 4. 2019
Dátum vydania: 15. 4. 2019
Evidenčné číslo: EV 2817/08
ISSN 1335 – 0900

Grafický návrh: Bedrich Schreiber
Typo & lito: AEPress, s.r.o.
Tlač: Bittner print s.r.o.

Časopis je dostupný v elektronickej forme na internetovej stránke Národnej banky Slovenska:
http://www.nbs.sk

Niektoré príspevky môžu byť publikované v inom ako slovenskom jazyku. Anotácie príspevkov v anglickom jazyku sú uvedené na poslednej strane časopisu.

Všetky práva sú vyhradené. Akékoľvek reprodukcie tohto časopisu alebo jeho časti a iné publikovanie vrátane jeho elektronickej formy nie sú povolené bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Obsah

Menová politika

Nástroje menovej politiky ECB a situácia na peňažnom trhu v roku 2018 2
(Tomáš Boháček)

Makroekonomické otázky

Očakávaný makroekonomický vývoj SR podľa strednodobej predikcie P1Q-2019 7
(Odbor ekonomických a menových analýz NBS)

Bankovky a mince

Predstavujeme novú 100-eurovú a 200-eurovú bankovku 10
(Dušan Rojek)

Platobné služby

Budúcnosť platobných služieb a vplyv gigantov na ich poskytovanie 13
(Iveta Behúňová)

Legislatíva

Legislatívne zmeny v mimosúdnom riešení sporov v bankovníctve . 16
(Ľubomír Čunderlík, Štefan Hrčka)

Medzinárodný dohovor o potieraní peňazokazectva a súčasnosť. Analýza pri príležitosti 90. výročia jeho prijatia 20
(Viliam Poništ)

Centrálne bankovníctvo

Central banking in the digital world 25
(Brian Fabo)

Pamätné a zberateľské mince

Strieborná zberateľská minca a pamätná dvojeurová minca k 100. výročiu úmrtia Milana Rastislava Štefánika 28
(Hana Janíková)

Recenzia

Andrea Slezáková, Peter Mikloš a kol.: Zákon o dohľade nad finančným trhom – Komentár 30
(Eva Tináková)

Informácie

Prehľad vzdelávacích podujatí Inštitútu bankového vzdelávania NBS, n. o., od 15. apríla do 30. júna 2019 31

English summary

English summary 32

Nástroje menovej politiky ECB a situácia na peňažnom trhu v roku 2018

Tomáš Boháček
Národná banka Slovenska

Globálna politická situácia a výzvy medzinárodného usporiadania obchodných vzťahov boli hlavnými faktormi vývoja finančných trhov v roku 2018. Politika hlavných centrálnych bánk sveta sa prispôsobovala meniacemu sa vývoju podkladových fundamentálnych faktorov, čo sa prejavilo aj pokračujúcim nedostatkom významnejších investičných príležitostí a obchodnej aktivity na kapitálovom a peňažnom trhu. Znižujúci sa objem nákupov aktív ECB s následným ukončením ich aktívnej fázy bol najvýznamnejším faktorom spomalenia rastu prebytočnej likvidity v HMÚ, pričom jedným zo zásadných determinantov bol aj vývoj autonómnych faktorov. Predčasné splácanie dlhodobo poskytnutej likvidity ECB nespôsobilo na trhu výraznejšie pohyby, pričom dominujúci zabezpečený medzibankový trh nevykazoval vyššie odchýlky od benchmarku depozitnej sadzby. V roku 2019 sa očakáva upresnenie miery akomodácie jednotlivých menových politík hlavných centrálnych bánk, pričom doposiaľ známe faktory poukazujú na opatrný prístup reštriktívnej politiky (Fed), resp. na oddialenie normalizácie menovej politiky (ECB).

Globálny vývoj

Vývoj na finančných trhoch v minulom roku ovplyvňoval politický vývoj vo viacerých krajinách sveta, pričom obdobie relatívne nižšej volatility cien finančných aktív z posledných rokov sa skončilo. Začiatkom roka sa zaznamenal nárast rizikovej averzie vyplývajúci z obáv o spomalenie čínskej ekonomiky a dopadu na globálny hospodársky rast, čo v závere roka potvrdili viaceré ekonomické údaje z USA, eurozóny i Japonska. V Európe predstavovali hlavný zdroj rizík prebiehajúce negociačné procesy súvisiace s vystúpením Spojeného kráľovstva z EÚ (brexit) a dlhé rokovania o podobe rozpočtu na rok 2019 medzi Európskou komisiou a viacerými členskými štátmi. Najnapätejší vývoj situácie bol v Taliansku, kde okrem rozpočtových procesov situáciu komplikovala i nová populistická vláda a jej snahy o reformovanie viacerých častí systému krajiny s dosahom na vývoj európskeho finančného trhu a funkčnosť eurozóny. Volatilitu na trhoch zvyšovali aj politicko-diplomatické spory v krajinách rozvíjajúcich sa trhov (Turecko), resp. obavy investorov o dopad rastúcich úrokových sadzieb centrálnej banky USA (Fed) na dlhový vývoj krajín (Argentína).

V rámci globálnych centrálnych bánk Fed celkovo štyrikrát zvýšil hlavnú úrokovú sadzbu do súčasného pásma 2,25 – 2,50 %. Výhľad pre menovú politiku Fedu sa v závere roka upresnil v prospech zmiernenia tempa zvyšovania úrokových sadzieb, po viacnásobných komentároch amerického prezidenta o negatívnych efektoch vyšších sadzieb na ekonomický rast. Bank of England v polovici roka pristúpila k zvýšeniu úrokovej sadzby o 25 bázických bodov na úroveň 0,75 %, pričom guvernér tejto banky za najväčšie riziko pre výhľad menovej politiky považoval reálny stav ekonomiky po dohode o brexite, ktorej konkrétna podoba stále nebola známa. Bank of Japan udržiavala nastavenie úrokových sadzieb a programu kvantitatívneho a kvalitatívneho uvoľňovania bez zmeny, pričom v treťom štvrťroku pripustil jej guvernér akceptovanie negatívneho výnosu cielenej desaťročnej krivky japonských dlhopisov. Po rozšírenom globálnom ekonomickom raste v roku 2017 nastalo minulý rok spomalenie ekonomickej expanzie, vzhľadom na prichádzajúce slabšie ekonomické údaje a klesajúce inflačné očakávania v HMÚ, USA, Japonsku i Číne, čo spôsobilo viditeľné posuny v očakávanej úprave menových politík uvedených krajín.

Implementácia menovopolitických nástrojov ECB

Európska centrálna banka (ECB) v priebehu roku 2018 realizovala plánovanú zmenu v nastavení menovej politiky z roku 2017, vzhľadom na globálnu ekonomickú a politickú situáciu však postupne indikovala spomalenie ekonomického rastu, čo spôsobilo zmenu v očakávaniach ďalšieho vývoja kľúčových menovopolitických nástrojov.

Rada guvernérov ECB ponechala v priebehu celého roka 2018 kľúčové úrokové sadzby bez zmeny: úrokovú sadzbu pre hlavné refinančné operácie na úrovni 0,00 %; úrokovú sadzbu pre jednodňové refinančné operácie na úrovni 0,25 % a úrokovou sadzbou pre jednodňové sterilizačné operácie na úrovni –0,40 %, čo predstavuje štvrtý rok platnosti zápornej úrokovej sadzby. V júni Rada guvernérov ECB spresnila signalizáciu budúceho nastavenia menovej politiky (forward guidance), keď indikovala ponechanie kľúčových

úrokových sadzieb na nezmenených úrovniach minimálne do leta 2019, v každom prípade však tak dlho, ako to bude potrebné na zabezpečenie udržateľného inflačného vývoja.

V dôsledku zverejnených zmiešaných ekonomických údajov eurozóny počas roka 2018 začali úrokové sadzby jednodňových úrokových swapov (OIS) vyjadrovať postupné posunutie očakávaní zvýšenia kľúčových sadzieb ECB. Ich zvýšenie Rada guvernérov ECB v závere roka posunula až na prvý štvrťrok 2020.

V súlade s rozhodnutím Rady guvernérov ECB z októbra 2017 sa uskutočnila aktívna fáza programu nákupu aktív (APP) v sume 30 mld. € do konca septembra 2018, pričom následne do konca roka rada znížila uvedený objem na polovicu. Po ukončení aktívnej fázy nákupov APP na konci roku 2018 pokračuje Eurosystém v reinvestičnej fáze splatnej istiny nakúpeného portfólia, ktorá podľa decembrového rozhodnutia Rady guvernérov ECB bude prebiehať priebežne pri všetkých štyroch typoch programov na základe kapitálového kľúča ECB. Reinvestičná fáza by mala presiahnuť dobu prvého zvýšenia kľúčových sadzieb, pričom Rada guvernérov ECB očakáva, že kľúčové sadzby zostanú na nezmenenej úrovni do leta 2019.

Celková suma poskytnutej likvidity na úrovni Eurosystému pokračovala v náraste, pričom k záveru roka (koniec fázy aktívnych nákupov APP) dosiahla kumulatívna úroveň bilancie ECB hodnotu 4,669 bil. €. Najvýraznejší medziročný prírastok bol podporený predovšetkým prílevom likvidity aktívnej fázy programu nákupu aktív, ktorej kumulatívna výška dosiahla k ukončeniu čistých nákupov programu sumu 2,595 bil. €. Podiel refinančných operácií na celkovom náraste likvidity systému zostal marginálny. Ďalším faktorom vplyvu boli i transakcie investičných portfólií v rámci národných centrálnych bánk eurozóny.

Vplyv štandardných refinančných tendrov na likviditnú situáciu eurozóny bol v priebehu roka naďalej minimálny, keď banky čerpali veľmi nízke objemy v hlavných refinančných operáciách (MRO), ako aj v trojmesačných dlhodobejších refinančných operáciách (LTRO). Viditeľnejší nárast dopytu v uvedených operáciách spôsobili v závere kalendárneho roka sezónne úpravy bilancií bánk.

Posledný rok aktívnej fázy APP prebiehal podľa očakávaní nákupmi cenných papierov verejného sektora (dlhopisy emitované centrálnymi vládami, regionálnymi municipalitami, agentúrami a nadnárodnými inštitúciami) a súkromného sektora (kryté dlhopisy, cenné papiere kryté aktívami a podnikové cenné papiere). Jednotlivé jurisdikcie nakupovali mesačné množstvá cenných papierov s určitou odchýlkou od výpočtu založeného na kapitálovom kľúči ECB, a to najmä v dôsledku prevládajúcej významnosti reinvestícií splatných cenných papierov. V rámci aktuálne prebiehajúcej reinvestičnej fázy sa očakáva odstránenie uvedených nákupných odchýlok prostredníctvom rozloženej realizácie nákupov.

Likvidita, ktorú dodával Eurosystém, naďalej výrazne prevýšila skutočné potreby bankového sektora, keď agregátny prebytok likvidity dosiahol v roku 2018 priemernú sumu 1,87 bil. €, čo je nárast oproti roku 2017 o 13 %, a to najmä v dôsledku vývoja autonómnych faktorov.

Graf 1 Vývoj úrokových sadzieb ECB, prebytku likvidity a trhovej sadzby EONIA

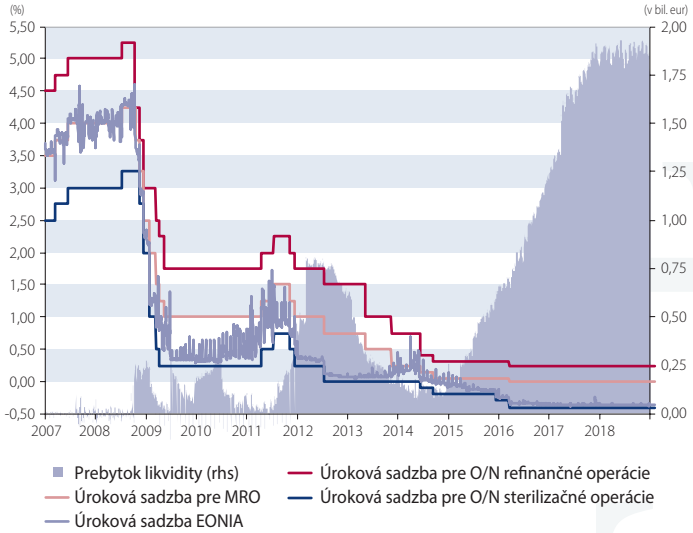

Zdroj: ECB, Bloomberg, vlastné spracovanie NBS.

Vplyv autonómnych faktorov na vývoj likviditnej situácie

Dominujúcim faktorom likviditnej situácie Eurosystému boli naďalej autonómne faktory. Výraznú volatilitu tak ako v predchádzajúcich rokoch vykazovali vládne vklady a v niektorých národných centrálnych bankách vrátane NBS bola ich predikcia náročná vzhľadom na nezáujem obchodných bánk prijímať tieto vklady. Priemerná denná úroveň vládnych vkladov v národných centrálnych bankách pokračovala v rastúcom trende zaznamenanom v posledných rokoch.

Graf 2 Vývoj celkového objemu obeživa eurozóny (v mld. EUR)

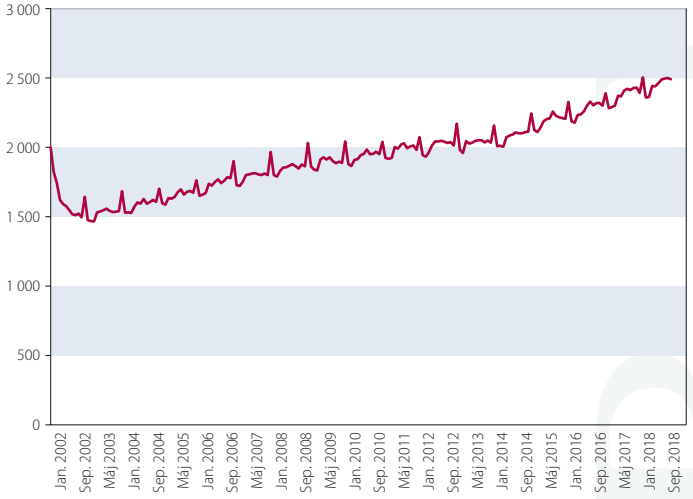

Zdroj: Eurostat.

1 Údaje vyplývajú z analýzy Deutsche Bundesbank.
2 TLTRO je skratka pre cielené dlhodobejšie refinančné operácie. Prvá séria TLTRO bola oznámená v roku 2014. Druhá séria, nazývaná TLTRO-II, bola zavedená v marci 2016.
3 Rastúce trhové očakávania zavedenia nových, eventuálne permanentných cielených dlhodobejších operácií so splatnosťou dvoch rokov a variabilnou sadzbou naviazanou na sadzbu MRO.
4 Odhad trhových sadzieb reprezentovaných EONIA OIS trhom, ktorá v súčasnom interpretovaní analytikov implikuje zmenu depozitnej úrokovej sadzby ECB.
5 Údaje vyplývajúce zo správy Liquidity management network (LMN).

V národných centrálnych bankách sa podobne ako v predchádzajúcich rokoch líšila časová štruktúra vládnych vkladov a ovplyvňovali ich rozdiely v investičných politikách jednotlivých ministerstiev financií. Pravdepodobným faktorom nárastu vládnych vkladov bolo prostredie nižších sadzieb peňažného trhu a rastúca nadbytočná likvidita, čo malo za následok obmedzené investičné príležitosti pre národné ministerstvá.

Významným zdrojom nárastu autonómnych faktorov bol v roku 2018 dopyt po obežive. Najvyšší dopyt po bankovkách bol v Nemecku (56 % z celkového dopytu v Eurosystéme), čo je vo veľkej miere motivované zahraničným dopytom, keď je väčšina nemeckých emitovaných eurobankoviek v skutočnosti v obehu mimo teritoriálneho územia krajín eurozóny.[1] Na druhej strane čistá emisia bankoviek bola za posledné roky negatívna napríklad v Španielsku, Grécku a Portugalsku, čo spôsobili najmä faktory digitalizácie a bezhotovostného platobného styku v kombinácii s prínosom zvýšeného množstva hotovosti z dôvodu fluktuácií turistického ruchu. Zároveň sa zdá, že súčasné trhové prostredie s veľmi nízkymi alebo negatívnymi sadzbami nemá významný vplyv na mieru rastu bankoviek v obehu, pretože takmer žiadne obchodné banky neuplatňujú záporné sadzby na vklady klientov.

Vývoj prebytočnej likvidity Eurosystému

Úroveň prebytočnej likvidity zostala v priebehu celého roka vo všeobecnosti stabilná, na priemernej úrovni 1,87 mld. €, s najvyššou úrovňou na začiatku júna (1,93 mld. €). V roku 2018 však bolo zaznamenané spomalenie rastu prebytočnej likvidity v celej eurozóne, čo bolo spôsobené predovšetkým znížením mesačného tempa nákupov čistých aktív podľa APP, ale aj splatnosťou operácie TLTRO-I a dobrovoľnými predčasnými splátkami prostriedkov z TLTRO-II.[2]

Domnievame sa , že vývoj prebytočnej likvidity Eurosystému bude naďalej ovplyvnený najmä dobrovoľnými predčasnými splátkami v rámci operácií TLTRO-II; vývojom autonómnych faktorov a taktiež priebehom reinvestičnej fázy APP. Dobrovoľné predčasné splátky zdrojov vypožičaných v uvedenej dlhodobej refinančnej operácii, ktorá prebieha od júna 2018, sa uskutočnia vždy štvrťročne, konkrétny vplyv na vývoj likviditnej situácie však bude závisieť najmä od špecifických faktorov konkrétnych bankových sektorov a prístupu samotných bánk. Dôvodov pre nejednoznačné očakávania vývoja prebytku likvidity je viacero: regulačné dôvody (splatnosť TLTRO a ich vplyv na ukazovateľ čistého stabilného financovania (NSFR)); nahradenie štandardných zdrojov napr. prostredníctvom emisie krytých dlhopisov; resp. substitúcia splatných prameňov likvidity inými adekvátnymi zdrojmi v dispozícii Eurosystému (závislé od prípadných nových operácií TLTRO[3] a od rozhodnutí Rady guvernérov ECB o budúcnosti politiky plného prideľovania pevnou sadzbou FRFA – aktuálne očakávané do konca posledného obdobia povinných minimálnych rezerv v roku 2019). Pokiaľ pretrvávajú súčasné trhové podmienky a obmedzené investičné príležitosti na trhu, budú vládne vklady ako hlavný autonómny faktor pravdepodobne naďalej absorbovať voľnú likviditu. Podľa odhadu vývoja trhových podmienok na peňažnom trhu[4] sa prvé zvýšenie úrokových sadzieb očakáva v druhom štvrťroku 2020, s následným postupným navýšením na nulovú úroveň k februáru 2022.

Operácie TLTRO-I a TLTRO-II

V septembri 2018 sa ukončila celková splatnosť operácií TLTRO-I a okrem toho pokračovali dobrovoľné predčasné splátky operácií TLTRO-II.1, TLTRO-II.2 a TLTRO-II.3. Zmluvné strany, ktoré sa podieľali na TLTRO-II, mali v júni, septembri a decembri 2018 možnosť dobrovoľných predčasných splátok z prostriedkov vypožičaných v TLTRO-II.1, 2 a 3. V deň prvého dobrovoľného splatenia v júni 2018 sa z TLTRO-II.1 splatilo z celkovej disponibilnej dlžnej sumy 396 mld. € iba 11 mld. € (3 %), zatiaľ čo v septembri to bolo 3,6 mld. € (1 %) z celkovej dlžnej sumy vo výške 430 mld. € v rámci TLTRO-II.1 a TLTRO-II.2.

V rámci dobrovoľného predčasného splatenia TLTRO-II.1 európsky bankový sektor splatil nižšiu ako odhadovanú sumu, konkrétne 11 mld. €, čo sú iba 3 % z celkového objemu 400 mld. €, najmä z dôvodu atraktívneho úročenia a dodatočnej kapitálovej rezervy, vzhľadom na prítomnosť zvýšených politických a ekonomických rizík, osobitne v Taliansku. Uskutočnené splatnosti nespôsobili výrazné zmeny úrokových sadzieb peňažného trhu, vzhľadom na nevýznamnosť ich vplyvu na likviditu bankového sektora. Ďalšie operácie dobrovoľného predčasného splatenia TLTRO-II sa uskutočnili v septembri a v decembri, keď európske banky predčasne splatili 12,5 mld. € (v septembri) a 3 mld. € (v decembri).

V decembri 2018 bolo z TLTRO-II.1, TLTRO-II.2 a TLTRO-II.3 splatených 3,1 mld. € (1 %) z celkovej sumy 489 mld. €, ktorá bola oprávnená na splatenie. Ďalšie finančné prostriedky vo výške 233 mld. € TLTRO-II.4 bude možné predčasne splatiť v marci 2019. Okrem toho osem operácií v sérii TLTRO-I sa splatilo 26. septembra 2018, čo viedlo k ďalšiemu poklesu likvidity o 9 mld. €, čím sa úplne ukončila prvá vlna dlhodobejších neštandardných operácií. Celková suma splatená zo série TLTRO-II doteraz zodpovedá 17,7 mld. €, t. j. 2,4 % celkových pôžičiek TLTRO-II (740 mld. €).

Doterajšie nízke úrovne splátok možno vysvetliť predovšetkým atraktívnou cenou zdrojov. Podľa výpočtu ECB dosiahla priemerná sadzba v TLTRO-II pre celú eurozónu –37 bázických bodov,[5] pričom väčšina zúčastnených zmluvných strán dosiahla najnižšiu možnú mieru TLTRO-II (–40 bázických bodov). Zdroje čerpané z TLTRO-II sú tak výrazne výhodnejšie ako alternatívne zabezpečené financovanie s podobnou splatnosťou. Obmedzené splácanie môže vysvetliť aj to, že zdroje TLTRO-II zostávajú atraktívne z hľadiska ukazovateľov NSFR, keďže ich splatnosť je dlhšia ako jeden rok. Zároveň to však znamená rastúcu tendenciu predčas-

ného splácania vzhľadom na preferencie bánk na postupné nahrádzanie úverov. Trhové očakávania ďalších prípadných operáciách TLTRO môžu mať vplyv aj na rozhodnutie zmluvných strán o splácaní. V ďalšom období bude dobrovoľná možnosť predčasných splátok každý štvrťrok, kým operácie neexspirujú v období medzi júnom 2020 až marcom 2021.

Využitie menovopolitických nástrojov v domácom bankovom sektore

Domáci bankový sektor v prvých troch štvrťrokoch 2018 intenzívnejšie nevyužíval dispozíciu menovopolitického rámca, v závere roka však využívanie MRO vzrástlo.

V rámci dlhodobých refinančných operácií sa jedna banka realizovala v trojmesačnej LTRO, pričom tendra na predčasné splatenie zdrojov z TLTRO-I sa zúčastnila iná banka, ktorá plne splatila predtým prijaté zdroje ECB. V aktívnejšom využívaní depozitných operácií na uloženie prostriedkov voľnej likvidity niekoľko málo domácich bánk.

V roku 2019 bude Národná banka Slovenska pokračovať v reinvestovaní v objeme, ktorý sa odlišuje od objemu splatných dlhopisov, vzhľadom na princíp približovania sa ku kapitálovému kľúču ECB. Tieto úpravy odchýlok kapitálového kľúča sa realizujú v rámci celého Eurosystému.

Peňažný trh EÚ

Aktivita peňažného trhu eurozóny sa v sledovanom období naďalej alokovala na zabezpečenom repo trhu. Nezabezpečený jednodňový peňažný trh eurozóny zostal v priebehu celého roka stabilný, keď sa hodnota sadzby EONIA pohybovala v tesnej blízkosti úrovne –0,35 %. Uskutočnené denné obchody za Eurosystém dosahovali strednú hodnotu 5 mld. €. Z predbežných interných simulácií ECB pri stanovovaní novej referenčnej sadzby €STR je viditeľná nižšia volatilita v porovnaní so sadzbou EONIA. Úroveň sadzby €STR sa pohybovala približne 5 bázických bodov pod depozitnou sadzbou ECB.

Vývoj zabezpečeného peňažného trhu eurozóny bol charakterizovaný osciláciou hlavného jednodňového indexu Stoxx GC Pooling v okolí úrovne –0,397 %, teda v tesnej blízkosti depozitnej sadzby ECB. Pokojnú situáciu spôsobilo i pokračujúce akceptovanie požičiavania cenných papierov nakúpených v rámci APP aj voči hotovosti. Výraznejšiu volatilitu index zaznamenal na prelome mesiacov október a november, keď vzrástla neistota súvisiaca s vývojom talianskeho rozpočtu a tiež spomaľujúce tendencie globálneho vývoja, ktoré pôsobili negatívne na očakávania zvyšovania sadzieb podľa trhu EONIA OIS.

Zabezpečený trh bol naďalej najväčším segmentom peňažného trhu eurozóny, keď predstavoval dve tretiny celkového obratu peňažného trhu. Zmena, ktorá nastala v polovici roku 2016 v dôsledku prebiehajúceho programu APP a s ním súvisiaceho významného nárastu prebytku likvidity Eurosystému, spôsobila, že repo trh v súčasnosti pôsobí skôr ako nástroj na zabezpečenie dopytu a výmeny cenných papierov (resp. kolaterálov) ako bezprostredný zdroj financovania, čo potvrdzuje i vývoj cien repo trhu. V prípade viacerých cenných papierov sa zaznamenal významný nárast dopytu, pri ktorom zmluvné strany súhlasili s vyššou repo sadzbou, ako je úroková sadzba centrálnej banky. Tento nárast dopytu podnecujú rastúce regulačné požiadavky, ktoré vyvolávajú zvýšenú potrebu kolaterálu a dodatočné vyrovnanie pozícií centrálnych protistrán.

Graf 3 Úrokové sadzby nezabezpečeného peňažného trhu eurozóny

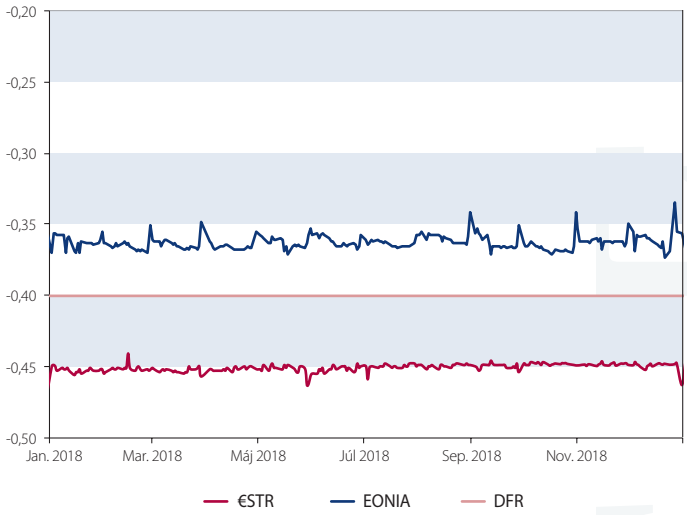

Zdroj: Bloomberg, údaje ECB.

Graf 4 Realizované objemy obchodov nezabezpečeného peňažného trhu eurozóny

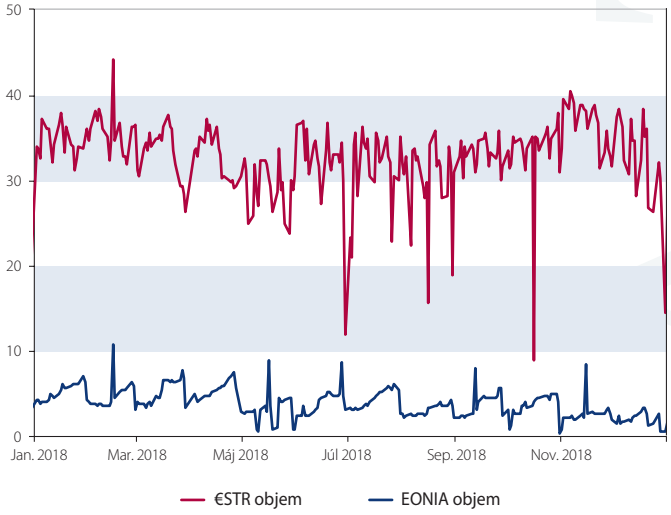

Zdroj: Bloomberg, údaje ECB.

Peňažný trh SR

Obchodná aktivita na peňažnom trhu SR sa uskutočňovala prostredníctvom depozitných obchodov, ktoré dosiahli viac ako dve tretiny celkového podielu nástrojov, a to najmä na úkor poklesu devízových swapov, ktorých využívanie pokleslo o 10 percentuálnych bodov.

Využívanie repo obchodov na rozdiel od agregátneho trhu eurozóny bolo v domácom bankovom sektore naďalej takmer nulové. Obchodná aktivita sa naďalej koncentrovala v operáciách nepožadujúcich kolaterál voči poskytnutej likvidite, a to najmä vo forme depozitných obchodov vykonávaných síce najmä s nerezidentmi (88 %), ale vo vlastnej bankovej skupine, čo nevyžaduje dodatočne zaisťovacie operácie (hedging) a s tým súvisiace dodatočné finančné náklady.

Vplyv programu APP na výnosy vládnych dlhopisov vybraných krajín HMÚ

Výnosy štátnych dlhopisov krajín eurozóny vzrástli počas krízy štátneho dlhu v roku 2011, najmä v periférnych krajinách eurozóny, keď desaťročný výnos španielskych dlhopisov dosiahol 7,6 % a desaťročný výnos talianskych dlhopisov 6,5 %.

Najvyššie hodnoty a najvýraznejší rastúci trend sa zaznamenali v období leta 2012, kým prezident ECB neubezpečil trhy, že ECB urobí všetko *(„whatever it takes")* pre záchranu eura a menovej únie, následkom čoho začali trhy započítavať realizáciu mimoriadnych opatrení po vzore zahraničných centrálnych bánk.

ECB zároveň začala poskytovať dodatočnú likviditu prostredníctvom operácií veľmi dlhého refinancovania (VLTRO I a II), neskôr transformovaného do pravidelných dlhodobých tendrov (LTRO) a cielených refinančných operácií (TLTRO) s rôznymi podmienkami a splatnosťou v závislosti od aktuálne cieleného zámeru výkonu menovej politiky. Od roku 2012 tak dosahovali výnosy dlhopisov krajín HMÚ stabilne nižšie úrovne, až kým sa plne neprejavili dopady gréckej krízy v lete 2015.

Postupný pokles objemu nákupov aktív v rámci APP mal vo všeobecnosti minimálny vplyv na výnosy vládnych dlhopisov. Situáciu však negatívne ovplyvnili faktory prijímania rozpočtu v Taliansku a politický vývoj v Španielsku, čo čistú kvantifikáciu zníženej nákupnej aktivity značne sťažovalo. Vo všeobecnosti je však zjavné, že výnosy dlhopisov periférnych krajín voči jadru eurozóny majú značnú rizikovú prirážku, ktorá síce klesla z priemerných 2,2 % na menej ako polovicu, stále je však heterogénna. Situácia sa menila, keď sa prejavili problémy jednotlivých krajín a trh priebežne selektívne vyhodnocoval zvýšenú rizikovú averziu, pričom bezpečne vnímané aktíva zaznamenávali prirodzene inverzný vývoj. Túto situáciu tak možno hodnotiť ako dôkaz pretrvávajúcich štrukturálnych nerovnováh eurozóny, ktoré samostatný výkon menovej politiky nemôže odstrániť, môže len na prechodné obdobie zmierniť ich akútny prejav. Na problematickú situáciu pravidelne upozorňuje i Rada guvernérov ECB, pričom tlak na hlbšiu konvergenciu a fiškálnu integráciu vyhodnocujú i nezávislé trhové a vedecké výskumné inštitúcie, ktoré sa obávajú o efektivitu účinnosti nejednotnej reakcie na prípadnú krízu.

Graf 5 Vývoj výnosov 10-ročných vládnych dlhopisov vybraných krajín eurozóny (v %)

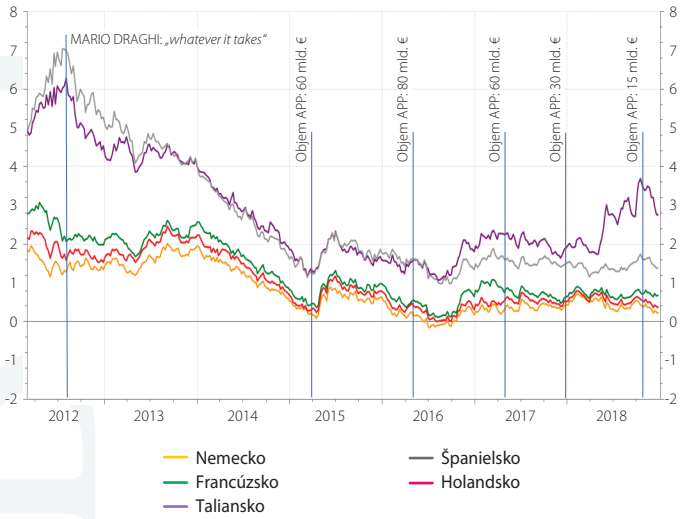

Zdroj: Údaje Refinitiv.

Záver

Celková zmena likviditnej situácie v Eurosystéme bola v roku 2018 vo všeobecnosti nevýrazná. Poskytnutá likvidita na úrovni Eurosystému pokračovala v náraste, pričom k záveru roka dosiahla kumulatívna úroveň bilancie ECB hodnotu 4,7 bil. €. V kontraste s vývojom v posledných rokoch, v ktorých došlo k postupnému nárastu prebytočnej likvidity Eurosystému, sa vývoj v priebehu roku 2018 stabilizoval okolo úrovne 1,8 bil. €, pričom rozloženie jej prebytku v rámci jurisdikcií bolo naďalej vysoko koncentrované v užšom okruhu piatich krajín. Hlavnou príčinou spomalenia, resp. zastavenia rastu likvidity bolo zníženie veľkosti nákupov aktív ECB v rámci aktívnej operačnej fázy programu APP. Ďalším faktorom bolo dobrovoľné predčasné splácanie likviditných operácií TLTRO-II v júni a celkové splatenie operácií TLTRO-I v septembri 2018. Nemenej dôležitým aspektom bol vývoj autonómnych faktorov, a to najmä absorpcia nemenovopolitického dopytu a vývoj obeživa. Vládne depozity v Eurosystéme zaznamenali v posledných rokoch vzostupný trend, čo sprevádzala zvyšujúca sa volatilita, pričom na úrovni eurozóny je badateľná silná korelácia s domácou situáciou prebytočnej likvidity.

Obchody na medzibankovom trhu eurozóny sa naďalej realizovali na zabezpečenom repo trhu, pričom nezabezpečený jednodňový peňažný trh zostal v priebehu celého roka stabilný. Obchodná aktivita peňažného trhu SR sa naopak uskutočňovala prioritne prostredníctvom depozitných obchodov, ktoré dosiahli viac ako dve tretiny celkového podielu nástrojov, a to najmä na úkor poklesu devízových swapov. Vzhľadom na oznámenie nového kola cielených dlhodobejších refinančných operácií (TLTRO-III) zo strany ECB v marci tohto roku možno očakávať, že prebytočná úroveň likvidity v roku 2019 nepoklesne, ale naopak môže opätovne vykázať slabý nárast. Presnejší reálny dopad operácie na likviditnú situáciu Eurosystému však bude známy až po zverejnení konkrétnych podmienok v polovici tohto roka.

Očakávaný makroekonomický vývoj SR podľa strednodobej predikcie P1Q-2019

Nižší zahraničný dopyt a s ním súvisiace prehodnotenie časového nábehu a rozsahu výroby v automobilovom priemysle, a tiež slabší ako očakávaný vývoj v poslednom štvrťroku 2018 sa prejavili v spomalení rastu ekonomiky na 3,5 % v tomto roku a na 3,4 % v roku 2020. Po doznení pôsobenia efektu nových výrobných kapacít v automobilovom priemysle by sa rast hospodárstva mal spomaliť na 2,8 %. Mierne rastúca zamestnanosť by mala znížiť mieru nezamestnanosti na historické minimum a podporovať dynamický vývoj miezd. Inflácia by mala byť približne na úrovni 2,5 % v celom horizonte predikcie. Prispejú k tomu ceny energií a najmä dopytová inflácia.

Aktuálny vývoj ako východisko strednodobej predikcie

Globálna ekonomika sa v poslednom štvrťroku 2018 spomalila a krátkodobé indikátory ekonomickej aktivity signalizujú pokračovanie tohto vývoja aj začiatkom roka 2019. Ekonomika eurozóny vzrástla vo 4. štvrťroku 2018 medzištvrťročne o 0,2 %. V porovnaní s predchádzajúcim štvrťrokom bolo tempo ekonomického rastu mierne vyššie. Podporili ho všetky zložky (s výnimkou zásob), najmä však čistý export. Z hľadiska teritoriálnej štruktúry nerástla len nemecká a talianska ekonomika. V rámci cenovej oblasti dosiahla inflácia vo februári 1,5 %, keď rástli najmä ceny potravín a energií.

Relatívne slabý rast ekonomiky eurozóny sa prejavil aj na Slovensku, keď sa ekonomika vo 4. štvrťroku 2018 výraznejšie spomalila na 3,6 % medziročne (4,6 % v 3. štvrťroku), najmä v dôsledku negatívneho príspevku čistého exportu. Vývoz pokračoval v spomaľovaní medziročného tempa rastu, stále však profitoval z produkcie nových modelov áut. Spotrebný dopyt si zachoval svoj pozitívny vplyv najmä zrýchlením rastu verejnej spotreby. Investície po výraznom poklese v predchádzajúcom štvrťroku opätovne vzrástli aj vďaka verejnému sektoru. Prejavil sa tak pozitívny efekt vyššieho čerpania eurofondov.

Zamestnanosť vzrástla vo 4. štvrťroku 2018 o 1,7 % a jej rast sa v súlade s očakávaniami postupne spomaľuje (1,9 % v 3. štvrťroku). Dokumentuje to najmä vývoj v súkromnom sektore. Ten odzrkadľuje pretrvávajúci nedostatok pracovnej sily a sčasti aj súčasné spomalenie ekonomického vývoja súvisiaceho so slabším zahraničným dopytom. Tlaky na trhu práce sa mierne zvoľnili, čo vyústilo do spomalenia tempa rastu miezd, najmä v súkromnom sektore.

Čo sa týka inflácie, v poslednom štvrťroku 2018 sa spomalila na 2,1 % (2,7 % v 3. štvrťroku). Prispeli k tomu najmä ceny potravín a čiastočne aj pohonných látok. V rámci dopytovej inflácie sa zrýchlil rast cien priemyselných tovarov bez energií, ktorý odzrkadľoval vyššiu dovezenú infláciu. Na druhej strane brzdiaci efekt na dopytovú infláciu mal v závere roka vývoj cien leteniek.

Makroekonomická predikcia

Predstihové indikátory, ako aj predikcie medzinárodných inštitúcií naznačujú zhoršený výhľad globálnej ekonomiky vyplývajúci zo spomalenia ekonomiky Číny, z pretrvávajúceho napätia v obchodných vzťahoch USA a Číny, ako aj z tlmenejšieho vývoja globálneho priemyslu. Eurozóna sa zatiaľ výraznejšie nezotavila z pomalšej výkonnosti v 3. štvrťroku 2018 spôsobenej implementáciou nových emisných noriem v automobilovom priemysle. Navyše zhoršenie ukazovateľov ekonomického sentimentu naprieč krajinami a odvetviami indikuje, že ekonomiku trvalejšie ovplyvňujú nepriaznivé faktory. Tie sa prejavili v korekcii očakávaného ekonomického rastu eurozóny, hlavne v roku 2019. Z uvedeného dôvodu bol v horizonte prognózy dopyt po slovenských exportoch upravený smerom nadol. V roku 2019 by mal vzrásť o 3,4 %, (revízia o 0,5 percentuálneho bodu), v roku 2020 o 4,0 % (revízia o 0,2 percentuálneho bodu) a v roku 2021 o 3,8 % (revízia o 0,1 percentuálneho bodu).

Po prechodne slabšom raste exportu v roku 2018 vplyvom ochladenia zahraničného dopytu by malo dôjsť v tomto roku napriek slabšiemu externému prostrediu k akcelerácii vývozu. Tá by mala vyplývať z postupného nábehu novej produkcie v automobilovom priemysle. Vďaka tomuto pozitívnemu ponukovému šoku by mala naša ekonomika výraznejšie zvýšiť trhové podiely. V ďalšom období by sa mal rast exportu spomaľovať, no stále by mal mierne predbiehať rast exportných trhov. To by malo vyplývať z pretrvávajúcej dobrej cenovej konkurencieschopnosti ekonomiky SR.

Investície výraznejšie akcelerovali v roku 2018 vplyvom kombinácie dvoch faktorov, a to zvý-

Graf 1 Štruktúra rastu HDP (medziročný rast v %, príspevky v p. b.)

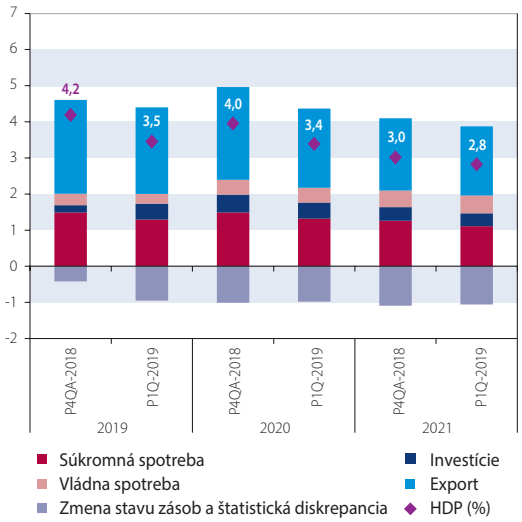

Zdroj: ŠÚ SR a výpočty NBS.
Poznámka: Štruktúra rastu HDP je vypočítaná ako príspevky rastu jednotlivých komponentov HDP po odrátaní ich dovoznej náročnosti. V našom prípade sa vychádzalo z konštantnej dovoznej náročnosti jednotlivých zložiek HDP (konečná spotreba domácností 30 %, vládna spotreba 7 %, investície 50 % a export 62,5 %). Zvyšok dovozu bol zaradený do zmeny stavu zásob a štatistickej diskrepancie. V položke „zmena stavu zásob a štatistická diskrepancia" je aj nerozdelený import, ktorý zostal po rozpočítaní dovoznej náročnosti.

šených investícií v automobilovom priemysle a vo verejnom sektore. V nasledujúcich rokoch sa očakáva mierne pribrzdenie ich dynamiky, najmä v súkromnom sektore, v dôsledku bázického efektu a spomaľovania ekonomiky. Verejný sektor by však mal pokračovať vo výraznejšej investičnej aktivite, predovšetkým zvýšeným čerpaním eurofondov a rastom výdavkov na obranu.

Súkromná spotreba by mala aj v nasledujúcich rokoch pokračovať v raste a odrážať tak situáciu na trhu práce. Prorastový impulz by malo predstavovať zvyšovanie reálnych disponibilných príjmov, ktoré bude podporené najmä priaznivým vývojom miezd a jednorazovými opatreniami vlády (napr. vianočné dôchodky, zdvojnásobenie daňového bonusu na deti do 6 rokov, obedy zdarma pre deti). Dynamika miezd by mala odzrkadľovať rastúcu produktivitu práce, tlaky na trhu práce a zvyšovanie platov vo verejnej správe. Ku koncu horizontu predikcie by malo dôjsť k spomaleniu rastu spotrebiteľského dopytu vplyvom zmiernenia ekonomickej aktivity.

Minuloročný rast ekonomiky podporený rozšírením výrobných kapacít a silným domácim dopytom predstavuje pravdepodobne vrchol ekonomického rastu v rámci aktuálneho cyklu. Od tohto roku sa predpokladá spomaľovanie ekonomickej aktivity, ktoré by malo byť mierne kompenzované nábehom produkcie v automobilovom priemysle. Hrubý domáci produkt by si tak mal udržať tempo rastu približne na úrovni 3,5 % v tomto aj v nasledujúcom roku. V roku 2021 by sa mal spomaliť na 2,8 %. Naďalej sa však predpokladá, že ekonomika bude produkovať nad rovnovážnymi úrovňami, čo by sa malo prejaviť v dopytovej inflácii.

Spomaľovanie rastu zamestnanosti koncom roka 2018 by malo pokračovať aj v nasledujúcom období. Súvisí to tak s externými, ako aj s domácimi štrukturálnymi faktormi. Aktuálne globálne ochladenie sa premieta do zmierňovania očakávaní zamestnávateľov, pokiaľ ide o tvorbu nových pracovných miest. Stále však pretrváva previs dopytu po pracovnej sile nad jej ponukou. V horizonte predikcie sa nedostatok pracovnej sily vplyvom negatívneho efektu demografie ešte prehĺbi. Nesúlad na trhu práce by mal byť čiastočne zmierňovaný Slovákmi vracajúcimi sa zo zahraničia, prichádzajúcimi cudzincami a rastúcou participáciou. Miera nezamestnanosti by mala ešte mierne poklesnúť a v strednodobom horizonte by sa mala ustáliť tesne pod 6 %. Mzdový vývoj by mal byť naďalej pomerne dynamický. Podporovať ho bude najmä vysoký nárast platových tarífov verejnom sektore v rokoch 2019 a 2020. V súkromnom sektore by sa malo premietnuť zvoľnenie napätia na trhu práce do zmiernenia dynamiky miezd.

V strednodobom horizonte sa očakáva stabilná inflácia na úrovni približne 2,5 % pri proinflačnom pôsobení všetkých zložiek. Vplyvom vysokých cien energetických komodít sa predpokladá vysoký príspevok energií. V ďalších rokoch by sa však mal postupne znižovať a v inflácii by sa mali začať výraznejšie prejavovať ostatné nákladové faktory a silný spotrebiteľský dopyt. Náklady práce a rastúci spotrebiteľský dopyt by sa mali premietnuť do zrýchlenia cien služieb. Ceny priemyselných tovarov bez energií by sa mali zvyšovať v súlade s dovoznými cenami.

Podľa aktuálneho odhadu by mal deficit verejných financií za rok 2018 dosiahnuť 0,7 % HDP. V strednodobej predikcii sa očakáva zotrvanie približne na tejto úrovni. V roku 2019 sa očakáva dynamický vývoj nominálnej konečnej spotreby verejnej správy, najmä vplyvom akcelerácie kompenzácií zamestnancov, ako aj výdavkov na zdravotnú starostlivosť. V horizonte predikcie sa očakáva postupná akcelerácia verejnej spotreby vplyvom zrýchlenia výdavkov na tovary a služby. Verejný dlh by sa mal postupne znižovať až na úroveň 46,5 % HDP v roku 2021. Vzhľadom na pokračujúci mierny pozitívny vplyv ekonomického cyklu pri nezmenenom nominálnom vývoji by tak domáca fiškálna politika mala mať v tomto roku mierne expanzívny charakter, ktorý by mal do konca horizontu prognózy vypršať.

Riziká

V reálnej ekonomike predstavujú riziko pomalšieho rastu ekonomiky v strednodobom horizonte predovšetkým externé faktory: brexit a spomalenie globálnej ekonomiky. Pozitívne by malo pôsobiť čerpanie eurofondov, rýchlejšie oživenie automobilového priemyslu a trvalejší obrat vo vývoji indikátorov dôvery. V cenovom vývoji sú riziká vyvážené.

Graf 2 Posun v predikcii oproti P4QA-2018 (príspevky v p. b.)

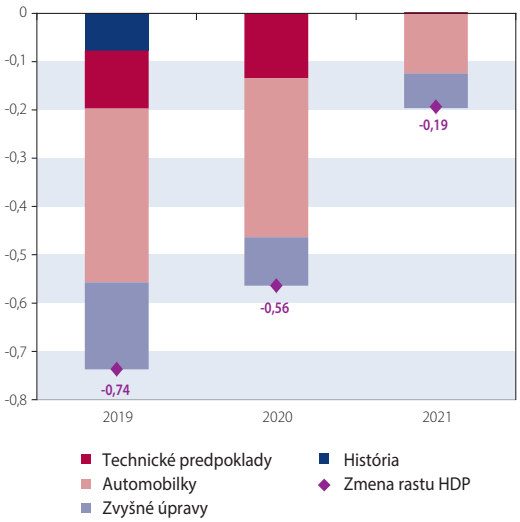

Zdroj: ŠÚ SR a výpočty NBS.

Graf 3 Porovnanie štruktúry cenového vývoja (medziročný rast v %, príspevky v p. b.)

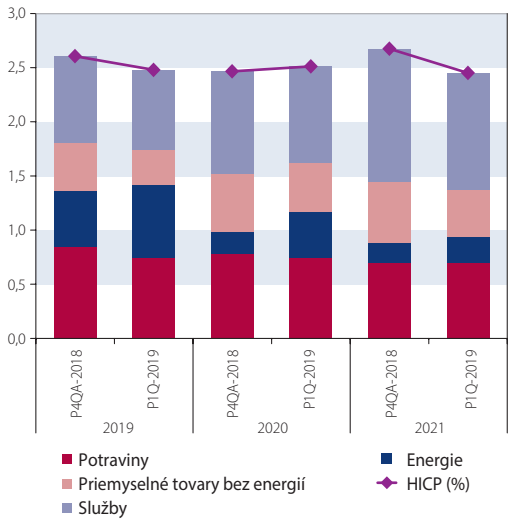

Zdroj: ŠÚ SR a NBS.

Porovnanie s predchádzajúcou predikciou

Najvýraznejšou zmenou oproti predchádzajúcej prognóze je významné zníženie rastu zahraničného dopytu v horizonte predikcie (kumulatívne o 0,6 percentuálneho bodu), čo sa následne premietlo do revízie výhľadu ekonomického rastu na Slovensku. Tá bola ešte zvýraznená kumuláciou ďalších faktorov. V súvislosti so zníženým dopytom po autách v kontexte spomaľovania globálnej ekonomiky došlo k prehodnoteniu nábehu novej produkcie v automobilovom sektore. Slabší zahraničný dopyt dodatočne ubral z rastu ekonomiky prostredníctvom nižšej celkovej exportnej výkonnosti. Zároveň zverejnené údaje o vývoji HDP vo 4. štvrťroku 2018 boli výrazne slabšie, ako sa predpokladalo. Ďalej bol prehodnotený vzťah medzi príjmami z práce a disponibilným príjmom, ktorý sa dlhodobo rozchádzal. To sa prejavilo v nižšom raste súkromnej spotreby. Naopak aktuálne rýchlejší rast investícií a verejnej spotreby by mal pôsobiť viac expanzívne v porovnaní s minulou predikciou.

Aktuálne údaje na trhu práce boli v súlade s očakávaniami. Zhoršenie výhľadu súvisí najmä s predstihovými indikátormi. Slabšie očakávania zamestnávateľov sa prejavili v prehodnotení rastu zamestnanosti smerom nadol v najbližšom období. Nižšia ekonomická aktivita v celom horizonte predikcie spôsobila revíziu rastu zamestnanosti aj v ďalšom období. V mzdovom vývoji sa premieta poľavovanie napätia na trhu práce. Dynamika miezd by sa mala preto zmierniť, najmä v súkromnom sektore. Súvisí to ale aj s nižším rastom produktivity práce a s pomalším cenovým vývojom.

Posledné údaje naznačili mierne pomalšiu dynamiku inflácie v porovnaní s očakávaniami. To sa premietlo do očakávaného cenového vývoja v tomto roku. Slabšie by mala rásť najmä dopytová inflácia, v ktorej sa okrem fundamentov (mzdový vývoj a dovozné ceny) prejavili aj iné faktory (vyššia váha stravovania a tým vyšší negatívny príspevok obedov zdarma, a tiež nižšia váha leteniek). V ďalších rokoch malo vplyv aj prehodnotenie cyklickej pozície ekonomiky s dopadom do slabšej dopytovej inflácie. Na druhej strane vyššia cena ropy čiastočne kompenzuje tieto tlmiace vplyvy prostredníctvom vyšších cien pohonných látok a regulovaných cien energií.

Odbor ekonomických a menových analýz NBS

Predstavujeme novú 100-eurovú a 200-eurovú bankovku

Dušan Rojek
Národná banka Slovenska

Nové bankovky 100 € a 200 € prídu spoločne do obehu dňa 28. mája 2019 a budú posledné v rámci druhej série nazvanej Európa, keďže Výkonná rada Európskej centrálnej banky rozhodla, že bankovky nominálnej hodnoty 500 € nebudú začlenené do série Európa. Existujúce bankovky 500 € však naďalej zostávajú zákonným platidlom.

Lícna a rubová strana novej bankovky 100 € série Európa

Lícna a rubová strana novej bankovky 200 € série Európa

Podobne ako pri predošlých nomináloch tejto série bude prevládajúcim symbolom nových bankoviek portrét Európy, postavy z gréckej mytológie, po ktorej je pomenovaný náš kontinent. Nové bankovky 100 € a 200 € obsahujú viacero nových a zdokonalených ochranných prvkov, ktorých účelom je sťažiť ich falšovanie, zabezpečiť ich integritu a zachovať ich dôveru u obyvateľov Európy.

Nové bankovky predstavujú prirodzený vývojový krok. Budú sa aj naďalej niesť v štýle epoch a slohov prvej série a budú mať rovnaké dominantné farby, ale vzhľadom na zdokonalenie ochranných prvkov pri nich došlo k miernym úpravám reliéfu. Vďaka tomu sú však ľahko rozpoznateľné od bankoviek prvej série.

Nové eurové bankovky vychádzajú z najnovších poznatkov v oblasti technológie výroby a spracovania bankoviek. Zdokonalené ochranné prvky poskytujú lepšiu ochranu proti falšovaniu. Bankovky série Európa sú zárukou, že euro zostáva dôveryhodným a bezpečným platobným prostriedkom.

Obe nové bankovky majú v obehu rôznu úlohu, pričom ich význam po ukončení emisie bankovky 500 € ešte stúpne. Hoci sa bankovka 200 € stala bankovkou s najvyšším nominálom série Európa, jej podiel je na kumulovanej čistej emisii v rámci Slovenskej republiky len 0,5 %. Slúži obyvateľom skôr ako uchovávateľ hodnoty. V peňažnom obehu eurozóny ich bolo ku koncu februára 2019 spolu 258 miliónov kusov a tvorili približne 1 % počtu eurových bankoviek v obehu. Na druhej strane je bankovka 100 € s podielom 29,5 % z pohľadu čistej emisie najrozšírenejšou bankovkou v obehu na Slovensku, vydávajú ju bankomaty a okrem funkcie uchovávateľa hodnoty plní aj dôležitú transakčnú funkciu. Ku koncu februára 2019 ich v peňažnom obehu eurozóny bolo spolu 2,8 miliardy kusov. Eurové bankovky pritom nepoužívajú len rezidenti eurozóny. Euro je medzinárod-

nou menou, pričom nezanedbateľná časť obieha mimo eurozóny. Odhaduje sa, že približne 30 % eurových bankoviek emitovaných Eurosystémom sa používa mimo eurozóny.

Základný dizajn a súčasne hlavná (prevládajúca) farba oboch nových bankoviek sa v postate nezmenili. Šírka bankoviek zostala v porovnaní s prvou sériou rovnaká, zmenila sa však ich výška. Nová bankovka 100 € má rozmer 144 x 77 mm, bankovka 200 € 153 x 77 mm.

Hoci sa nové bankovky podobajú na prvú verziu vydanú v roku 2002, sú vynovené a vybavené niekoľkými novými a zdokonalenými ochrannými prvkami. Aj tieto bankovky majú vo vodoznaku a v holograme portrét Európy. Opäť je použité ako ochranný prvok aj okienko s portrétom v holografickom prúžku. Súčasťou holografického prúžku je aj nový ochranný prvok – satelitný hologram. Bankovky obsahujú aj zdokonalené smaragdové číslo, ktoré pri naklonení mení farbu zo smaragdovozelenej na tmavomodrú a po novom obsahuje malé znaky € vo vnútri číselnej hodnoty.

Rovnako ako eurové bankovky prvej série, aj nové bankovky 100 € a 200 € sa budú dať veľmi ľahko overiť hmatom, pohľadom a naklonením. Obe nové bankovky majú identické ochranné prvky. Na overenie pravosti základných ochranných prvkov nie sú potrebné žiadne technické pomôcky.

Overenie hmatom

Bankovkový papier

Bankovkový papier je vyrobený z bavlny a je pevný a pružný. Na rozdiel od bankoviek nižších nominálov série Európa nie je na papieri nános ochrannej vrstvy.

Hĺbkotlač

Pri pravom a ľavom okraji lícnej strany bankovky možno nahmatať vystupujúce krátke šikmé linky. Okrem toho sa v ľavej časti nachádza hĺbkotlačou vytlačený text „BCE ECB ЕЦБ EZB EKP EKT ESB EKB BCE EBC 2019“ (skratky Európskej centrálnej banky v jazykoch krajín eurozóny). Hĺbkotlačou je vytlačený aj hlavný tlačový obrazec a veľké hodnotové číslo.

Overenie pohľadom

Okienko s portrétom

Na nových bankovkách je Európa zobrazená vďaka novej technológii vo vnútri samostatného „okienka s portrétom“ v holograme. Pri pohľade na bankovku proti svetlu sa okienko spriehľadní a objaví sa v ňom portrét Európy, viditeľný na oboch stranách bankovky.

Vodoznak s portrétom

Vodoznak je súčasťou bankovkového papiera. Tvorí ho tenší alebo hrubší papier na vybraných miestach a hra svetla a tieňa vytvára v priehľade proti svetlu plastický obraz portrétu. Tenšie časti sú svetlejšie, hrubšie sú tmavšie. Dominantným motívom vodoznaku je portrét Európy. Súčasťou vodoznaku je aj okno a nominálna hodnota bankovky.

Hĺbkotlač na lícnej strane novej bankovky 200 €. Séria krátkych vystupujúcich čiarok uľahčuje identifikáciu bankovky najmä zrakovo hendikepovaným občanom.

Na bankovke je proti svetlu viditeľné priehľadné okienko, v ktorom sa zobrazuje portrét Európy.

Detail vodoznaku novej bankovky 100 €

Ochranný prúžok

V priehľade proti svetlu ochranný prúžok vyzerá ako tmavá čiara. V prúžku je bielym mikropísmom uvedený znak € a hodnota bankovky tak, aby sa oba znaky dali prečítať z lícnej aj rubovej strany.

Overenie naklonením

Holografický prúžok

Na lícnej strane bankovky je umiestnený holografický prúžok zložený zo štyroch častí. Pri naklonení (zmene uhla dopadu a odrazu svetla) sa v každej z týchto častí dynamicky mení iný obrazec plastickej dúhovej farby. Súčasťou holografického prúžku je aj okienko s portrétom a nový ochranný prvok – satelitný hologram.

Okienko s portrétom v holograme

Pri pohľade na bankovku proti svetlu sa okienko spriehľadní a objaví sa v ňom portrét Európy. Keď však bankovku nakloníte, na lícnej strane sa objaví znak € a okolo neho sa pohybujú linky dúhovej

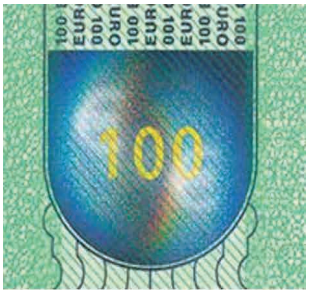

Satelitný hologram novej bankovky 100 €

Vylepšené smaragdové číslo na novej 200 € bankovke

farby. Na rubovej strane sa v okienku objavia čísla nominálnej hodnoty dúhovej farby.

Satelitný hologram

Satelitný hologram sa nachádza v hornej časti holografického prúžku. Pri naklonení bankovky sa zobrazia drobné znaky €, ktoré sa pohybujú okolo čísla nominálnej hodnoty. Pod priamym svetlom sú tieto znaky zreteľnejšie.

Smaragdové hodnotové číslo

Charakteristickým ochranným prvkom novej série eurových bankoviek je smaragdové číslo. Trblietavé hodnotové číslo v ľavom dolnom rohu lícnej strany bankovky vytvára svetelný efekt, ktorý sa pohybuje nahor a nadol. Číslo zároveň mení farbu zo smaragdovozelenej na tmavomodrú. Smaragdové číslo je na nových bankovkách 100 € a 200 € vylepšené o drobné znaky €, ktoré sú umiestnené vo vnútri čísla.

Ďalšie ochranné prvky na nových bankovkách 100 € a 200 € je možné overiť iba s pomocou vhodných technických pomôcok – lupy a zdroja ultrafialového či infračerveného svetla. Tieto ochranné prvky slúžia na overovanie pravosti bankoviek pokladníkmi. Zvláštnosťou novej série eurových bankoviek je sériové číslo bankovky, ktoré je umiestnené na rubovej strane bankovky. Vodorovné sériové číslo bankovky je vytlačené čiernou farbou – ide o kombináciu dvoch písmen a 10 číslic. Zvislé číslo je vytlačené hlavnou farbou bankovky danej nominálnej hodnoty a pozostáva z posledných šiestich číslic sériového čísla.

Všetky eurové bankovky boli navrhnuté a vyrobené tak, aby čo najviac uľahčili zrakovo hendikepovaným občanom ich rozpoznávanie a používanie. Nové bankovky 100 € a 200 € nie sú výnimkou a obsahujú viacero znakov na ich ľahkú identifikáciou, napríklad hmatové značky pri okrajoch bankoviek, vystupujúcu tlač v reliéfe bankovky, výrazné čísla nominálnych hodnôt vytlačené veľkými číslicami, kontrastné farebné odlíšenie od ostatných nominálov a tiež rozdiely vo veľkostiach bankoviek (čím vyššia je hodnota bankovky, tým je bankovka väčšia).

Bankovky prvej série budú naďalej obiehať spolu s novými bankovkami 100 € a 200 €. Postupne sa však budú sťahovať z obehu – prirodzeným spôsobom v bankách pri spracovaní peňazí. Dátum ukončenia platnosti bankoviek prvej série bude oznámený v dostatočnom predstihu. Aj po tomto dátume si však tieto bankovky zachovajú svoju hodnotu a budú sa dať vymeniť v Národnej banke Slovenska a prípadne aj v ostatných národných centrálnych bankách krajín eurozóny, a to bez časového obmedzenia.

Porovnanie lícnych strán bankoviek 100 € a 200 € prvej série a série Európa

Budúcnosť platobných služieb a vplyv gigantov na ich poskytovanie

Iveta Behúňová
Národná banka Slovenska

Služby technologických gigantov sa stali súčasťou každodenného života ľudí. Ich pôsobenie z internetu sa rozširuje aj na platby a finančné služby. Dominantné postavenie, ktoré majú vo svojich technologických odvetviach, im poskytuje platformu na prirodzené rozšírenie ich platobných služieb na veľmi veľkú klientsku základňu. Nová európska legislatíva v oblasti platobného styku (PSD2)[1] im, ale aj spoločnostiam FinTech a bankám otvára ďalšie možnosti na poskytovanie finančných služieb. Čas ukáže, aké miesto a akú úlohu budú giganti zohrávať v platbách v budúcnosti.

Keď hovoríme o gigantoch, máme na mysli najväčšie technologické spoločnosti, ktorých hlavné podnikanie je na internete, ako sú americké spoločnosti Google, Apple, Facebook, a Amazon (známe pod názvom GAFA). Tieto spoločnosti majú dominantné postavenie v oblasti služieb, ktoré poskytujú a ktorými viac a viac prenikajú do každodenného života zákazníkov. Napríklad v roku 2018 bolo 92,4 % všetkých internetových vyhľadávaní vo svete spracovaných cez vyhľadávač Google,[2] pričom Facebook a Google spolu tvoria 70 % príjmov z online inzercie.[3] Upevnenie ich pozície v oblasti elektronického obchodovania (e-commerce) má už dnes výrazný vplyv na poskytovanie online platieb celosvetovo, Európu nevynímajúc.

V Číne sú to spoločnosti Baidu, Alibaba a Tencent (známe pod názvom BAT), ktoré majú rovnako dominantné postavenie v Číne a ktoré využili nedostatočnú infraštruktúru pre platby so súčasným rapídnym nárastom pokrytia mobilného spojenia a penetrácie mobilov na rozvoj svojich služieb. Z platformy pre e-commerce a sociálnej siete sa vyvinuli v jeden digitálny ekosystém. Svoje služby začali expandovať aj mimo Číny vrátane Európy, hlavne pre obyvateľov z Číny, pôsobiacich v zahraničí. Ich platformy pre e-commerce platby (napr. AliExpress, súčasť Alibaba Group) využívajú aj obyvatelia iných krajín na nákup tovaru priamo od výrobcov, prevažne vyrobeného v Číne.

Pôsobenie gigantov na trhu platieb veľmi rýchlo rastie. Vďaka novým platobným službám, ktoré na internete poskytujú, a tiež vďaka ich geografickému rozšíreniu sa stávajú celosvetovými platformami nielen pre internetové služby, ale aj pre online platby.

Giganti rovnako ako novovznikajúce FinTech spoločnosti pri tvorbe nových platobných služieb a nástrojov stavajú na existujúcich, bezpečných a garantovaných platbách platobnými kartami, ktoré umožňujú celosvetovú akceptovateľnosť. Platiť nimi môžu držitelia bez obmedzenia krajiny, v ktorej im karta bola vydaná, a zároveň u všetkých obchodníkov, ktorí karty s logom danej kartovej schémy akceptujú. Na svojich obchodných platformách používajú kartové transakcie na priamu úhradu za tovary a služby alebo na doplnenie prostriedkov na obchodnom účte klienta vytvoreného na ich platforme, z ktorého potom realizujú platby a úhrady zadané klientom. Z pohľadu zákazníka to nie je jeho banka, ale poskytovateľ platobných služieb, obchodná platforma, ktorá mu poskytuje platobnú službu, resp. vedenie obchodného účtu, aj keď v pozadí reálne tieto transakcie zúčtuje banka.

Nová európska legislatíva v oblasti platobného styku (PSD2) prináša nové možnosti poskytovateľom služieb v podobe platobnej iniciačnej služby a služby informovania o učte. V mene klienta môžu iniciovať platobný príkaz z účtu v banke a môžu mať informácie o jeho účtoch vo viacerých bankách a tak spravovať financie klienta komplexne, prostredníctvom svojich služieb.

Nová legislatíva sa zatiaľ výrazne nepremietla do služieb poskytovaných gigantmi na území EÚ. Aké služby dnes poskytujú? Ako zmenia svoje služby v budúcnosti? Ako sa zmení pôsobenie klasických bánk v oblasti platobných služieb? Akú úlohu budú hrať v realizácii platieb giganti? To sú otázky, ktoré si kladú komerčné aj centrálne banky.

Platby ako súčasť platforiem a ako zdroj tzv. big data

Zatiaľ čo digitalizácia každodenného života a stále sa zvyšujúce využívanie internetu prinášajú spotrebiteľom rastúci počet možností nakupovania a spôsobov platby, na druhej strane môže byť pre nich náročné sledovať všetky dostupné a najvýhodnejšie ponuky. V dôsledku toho internetové platformy typu Amazon a AliExpress, ktoré vychádzajú v ústrety spotrebiteľom a pomáhajú im nájsť tie najlepšie ponuky na tovary a služby, cez svojich internetových predajcov a poskytovateľov

1 *Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2366 z 25. novembra 2015 o platobných službách na vnútornom trhu, ktorou sa menia smernice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EÚ a nariadenie (EÚ) č. 1093/2010 a ktorou sa zrušuje smernica 2007/64/ES (skrátene PSD2).*

2 *Zdroj: http://gs.statcounter.com/search-engine-market-share/all/worldwide/2018*

3 *Zdroj: https://phys.org/news/2018-03-bill-facebook-google-duopoly-online.html*

služieb budú ďalej získavať stále dôležitejšie a dominantnejšie postavenie v elektronickom obchode. Pre firmy, ktoré fungujú ako platformy, teda ako sprostredkovatelia medzi dopytom a ponukou, môže byť ďalším prirodzeným krokom integrácia platobného procesu do ich ponuky. V súčasnosti na platby u obchodníkov, ktorí sú súčasťou ich platformy, využívajú „svoje platobné služby". Je to však len marketingové pomenovanie, reálne ide o štandardnú akceptáciu platobných kariet, ktorú v rámci služby poskytujú prostredníctvom poskytovateľa platobných služieb, resp. banky.

Dôležitým príkladom v elektronickom obchode je Amazon. Vytvoril svoju vlastnú online platobnú platformu Amazon Payments so službou Amazon Pay, ktorá umožňuje zákazníkom uskutočňovať platobné transakcie jedným kliknutím. Túto službu ponúka obchodníkom aj kupujúcim.

Služba Amazon Pay umožňuje kupujúcim používať platobné údaje uložené v ich obchodnom účte na platforme Amazonu. Klient pri platbe cez tlačidlo Amazon Pay už nemusí zadávať žiadne ďalšie údaje, ako je adresa na doručenie tovaru či údaje o platobnej karte. Všetky údaje zadal pri registrácii svojho obchodného účtu a môže ich kedykoľvek zmeniť. Amazon nefiguruje v zmluvnom vzťahu medzi kupujúcim a predajcom a nerieši ani spory medzi nimi. Na poskytovanie služby, t. j. na realizáciu prevodu prostriedkov od kupujúceho k obchodníkovi využíva tretie strany, poskytovateľov platobných služieb, resp. banky. Široká základňa obchodníkov umožňuje nakupujúcim veľký výber. Služba je výhodná aj pre obchodníkov, ktorí sa rozhodnú do svojho e-shopu zahrnúť ako spôsob platby službu Amazon Pay, prináša im veľký potenciál 300 miliónov kupujúcich. Kupujúcim okrem rýchlej platby prináša aj možnosť nakupovať cez rôzne kanály: online, mobil a hlas.

Podobnou platformou pre online nakupovanie je čínsky gigant AliExpress, ktorý rovnako ako Amazon ponúka kupujúcim rýchly a garantovaný spôsob platenia na jedno kliknutie a obchodníkom širokú základňu kupujúcich nielen z Číny, ale z celého sveta. Nakupujúcim navyše ponúka vyhľadávanie tých najlepších ponúk a obchodníkov s najlepším hodnotením a s najvyšším počtom predaných tovarov a tiež s najdlhšou históriou pôsobenia na platforme. Čo sa týka samotnej platby, rovnako ako Amazon aj AliExpress na platby využíva medzinárodné platobné karty, ktoré sú celosvetovo akceptované a platby s nimi sú garantované.

Ďalším príkladom platformy je PAYPAL, ktorý fungovanie e-commerce platieb založil na poskytovaní PAYPAL účtu. Fyzickým osobám ponúka otvorenie tzv. osobného PAYPAL účtu, ktorý môžu používať na bezpečné platenie u online obchodníkov, aj na realizáciu jednorazových prevodných príkazov (Peer To Peer platieb, PtoP) za podmienky, že aj príjemca má otvorený PAYPAL účet. Osobný PAYPAL účet predstavuje účet elektronických peňazí v správe PAYPAL, na ktorý si klient môže previesť financie z účtu vo svojej banke alebo prostredníctvom platobnej karty.

Firmám ponúka firemný PAPYPAL účet, ktorý umožňuje prijímať platby na webe nielen prostredníctvom platobných kariet, ale tiež prostredníctvom platby PAYPAL, čo je platba z PAYPAL účtu platiteľa. Ďalšou službou pre firmy je generovanie elektronických faktúr svojim klientom, v ktorých je integrované tlačidlo PAYPAL na realizáciu platby na PAYPAL účet firmy.

Riešenie PAYPAL však umožňuje realizáciu platieb len v rámci ekosystému PAYPAL, t. j. platiteľ aj príjemca musia mať otvorený účet PAYPAL.

Peer to Peer platby (PtoP)

Všestrannosť smart telefónov so súčasne sa zvyšujúcou dostupnosťou rôznych mobilných aplikácií zvyšuje význam mobilných zariadení pre každodenný život používateľov, čím im umožňuje väčší výber a vyšší komfort. V dôsledku toho sa objavilo množstvo nových FinTech spoločností, ktoré ponúkajú rôzne mobilné riešenia aj pre platby PtoP. Vďaka tomu, že sú tieto transakcie spracované vo vlastných systémoch, sú často prezentované ako okamžité platby, t. j. platby v reálnom čase.

PtoP platobné riešenia začali poskytovať tradiční poskytovatelia služieb, ako sú banky, ale aj internetoví giganti.

APPLE Pay , GOOGLE Pay – mobilné platby

Technologickí giganti Apple a Google pripravili v spolupráci s medzinárodnými kartovými schémami MasterCard a VISA bezpečné riešenia pre mobilné platby s použitím platobných kariet.

Ide o možnosť platenia mobilom u fyzických obchodníkov na POS-termináli aj u e-commerce obchodníkov na internete. Vďaka technológii NFC a tokenizácii kariet (s použitím tokenov namiesto údajov o platobnej karte) je možné bezpečne zaplatiť jednoduchým priložením mobilu k POS terminálu. Mobilné platobné aplikácie vyvinuli GOOGLE (pre mobily s OS Android) a APPLE (pre mobily s OS IOS) a sú verejne dostupné na stiahnutie bez poplatku. Na to, aby bolo možné pridať platobnú kartu do mobilnej aplikácie, musí banka, ktorá túto kartu vydala, takúto službu podporovať. Držiteľ karty si do aplikácie môže pridať viaceré karty od rôznych bánk. Závisí len od neho, ktorú kartu si vyberie na realizáciu platby. Čo sa týka bezpečnosti autentifikácie držiteľa a potvrdzovania realizácie kartovej transakcie, spoločnosť GOOGLE využíva namiesto kartového PIN-u PIN na odomknutie telefónu. Spoločnosť APPLE pri potvrdzovaní platby využíva biometrické nástroje, a to fotku tváre a odtlačok prsta. Pre platby APPLE Pay je možné okrem iPhoneu využiť aj iPad alebo APPLE smart hodinky. Ďalšou možnosťou na realizáciu platieb APPLE Pay a GOOGLE Pay sú platby u obchodníkov na internete, ktorí podporujú tieto platby a majú logo tejto služby vo svojom e-shope.

Na Slovensku službu Google Pay svojim klientom – držiteľom kariet MasterCard a VISA – poskytuje sedem bánk (SLSP, VÚB, Mbank, J&T Banka, Poštová banka, 365banka, N26). Spoločnosť

APPLE zatiaľ službu Apple Pay na Slovensku nespustila, predpokladá sa, že to bude v priebehu tohto roka. Dôvodom, prečo sa giganti pustili do spolupráce s kartovými schémami a následne aj s bankami nie sú samotné platby, ale informácie o transakčnom správaní jednotlivých užívateľov a využitie týchto dát na online marketing a monetizácia týchto dát v budúcnosti.

PtoP platby poskytuje svojim užívateľom aj Facebook, sociálna sieť, ktorá principiálne nebola navrhnutá na účely e-commerce platieb. Dnešní používatelia Facebooku môžu prepojiť svoju debetnú kartu s nastaveniami aplikácie Messenger a posielať mobilné PtoP platby svojim priateľom na Facebooku tým, že sa objaví konverzácia. Akonáhle sa dvaja priatelia zapoja do dialógu, objaví sa nad klávesnicou ikona „$". Ďalej je potrebné zadať sumu a vybrať spôsob platby. Používatelia Facebooku môžu tiež realizovať platby tretím stranám, ktoré inzerujú na Facebooku. Po úspešnom spracovaní platby Facebook prevedie sumu transakcie firme ponúkajúcej tovar, ktorý chce spotrebiteľ kúpiť. Keďže informácie o debetnej karte používateľa sú už prepojené s platformou, platba je bezproblémová a ľahko sa zrealizuje. Keďže Facebook je dnes hlavne reklamnou platformou podporujúcou predaj na internete, môžu používatelia vďaka prepojeniu s údajmi o ich platobnej karte nakupovať u inzerujúcich obchodníkov rýchlejšie a jednoduchšie ako kedykoľvek predtým.

Facebook okrem vytvárania bezproblémovej platobnej cesty pre spotrebiteľov otvoril platbami aj obchodné príležitosti pre svojich inzerentov. Dokonca už predáva údaje o jednotlivcoch spoločnostiam, ktoré inzerujú na platforme. Získaním týchto informácií môže obchodník lepšie optimalizovať svoj online obchod a zároveň zvýšiť dosah na spotrebiteľov, posielať relevantnejšie správy a ponuky.

Zdrojom príjmov pre gigantov teda nie sú samotné platby, ale internetové technologické riešenia, služby a nástroje online marketingu pre predajcov a predaj dát o správaní jednotlivých používateľov.

Dopad súčasnej dominancie gigantov na ďalší vývoj platobnej infraštruktúry a platobných služieb

Čo sa týka platobných produktov poskytovaných gigantmi klientom v Európe, vo väčšine z nich ide o elektronické peňaženky, ktoré sú dopĺňané (dotované) elektronickými peniazmi prevodom z účtu alebo prostredníctvom platobnej karty. Z pohľadu ich použitia ide hlavne o platby u internetových obchodníkov. PtoP platby zatiaľ nie sú také rozšírené, aj keď je trend zakomponovať ich do existujúcich riešení.

Pokiaľ ide o realizáciu PtoP platieb, v budúcnosti budú mať perspektívu len také riešenia, ktoré budú mať zabezpečenú interoperabilitu platieb, čo spĺňa napr. platba platobnou kartou a tiež okamžité platby vrámci krajín SEPA (Sepa Instant Credit Transfer) v spojení s tzv. mobile proxy riešením, ktoré poskytnú rýchly a efektívny spôsob úhrad v reálnom čase, a to nielen medzi fyzickými osobami, ale aj pri platbách obchodníkom alebo medzi firmami navzájom.

V súčasnosti ponúkané riešenia pre PtoP platby sú obmedzené na územné poskytovanie len v rámci jednej krajiny a niekedy len na použitie medzi vybranými poskytovateľmi služieb. Znamená to, že platiteľ aj príjemca musia byť registrovaní v rámci daného systému, aby sa platba mohla uskutočniť. Táto nedostatočná interoperabilita medzi rôznymi riešeniami obmedzuje dostupnosť a bráni väčšiemu rozšíreniu a používaniu služby. Ak príjemca nie je v systéme zaregistrovaný, musí sa zaregistrovať. Len tak sa mu platba pripíše. Potreba registrácie klienta, ktorý nie je ešte v systéme, odrádza používateľov a predlžuje spracovanie platieb. Zabezpečenie interoperability riešení môžu vyriešiť tzv. IBAN proxy riešenia, využívajúce databázy čísiel účtov s prepojením na mobilné číslo klienta. V niektorých krajinách už existujú takéto databázy na národnej úrovni.

Vzhľadom na výrazné prenikanie gigantov na online trh, na ich digitálnu expertnosť a finančnú silu, sa veľké internetové spoločnosti javia ako zvlášť vhodné na vstup do nových oblastí podnikania pri poskytovaní platobných služieb. Ich pridanou hodnotou je, že prinášajú personalizované interakcie s digitálnymi zákazníkmi, ktoré môžu spotrebitelia očakávať aj v iných oblastiach každodenného života, a to v oblasti finančných služieb.

Vďaka novej legislatíve PSD2, ktorá umožňuje poskytovateľom platobných služieb iniciovať platbu v mene klienta z jeho účtu v banke, môže byť iniciovanie realizácie prevodných príkazov s komplexným poskytovaním finančných služieb a finančným poradenstvom ďalším krokom gigantov ako súčasti ponúkaných služieb platformy.

Súčasný trend vývoja poukazuje na to, že vplyv novej legislatívy a prenikanie nových hráčov na trh platobných služieb by mohli viesť k obmedzeniu tradičných služieb dnešných poskytovateľov platobných služieb. Ich služby by sa mohli obmedziť len na spracovanie transakcií pre veľké internetové platformy, ktoré začínajú dominovať priamemu kontaktu so zákazníkom, ako to vidíme pri kartových transakciách u internetových obchodníkov.

Zároveň však treba uviesť, že komerčné banky sledujú situáciu a stále majú dominantné postavenie v poskytovaní finančných služieb klientom. Ich základným zameraním je tradičné bankovníctvo. Mnohé finančné domy vytvárajú tzv. inovačné huby, kde spolupracujú so spoločnosťami v oblasti finančných technológií, podporujú tieto spoločnosti a ich kreatívne nápady sa snažia preniesť do digitálneho sveta financií. Bude zaujímavé sledovať, akým smerom sa bude napokon vyvíjať budúcnosť poskytovania platobných služieb a predovšetkým, či si banky udržia svoje dominantné postavenie vo vzťahu s klientom alebo či sa uspokoja s pozíciou tzv. koncového spracovateľa finančných a platobných služieb bez priameho vzťahu so zákazníkom.

Legislatívne zmeny v mimosúdnom riešení sporov v bankovníctve

Ľubomír Čunderlík, Štefan Hrčka
Národná banka Slovenska

Legislatívne zmeny počnúc rokom 2019 významne upravili mimosúdne riešenie sporov v oblasti platobných služieb a bankových obchodov medzi bankami, ich spotrebiteľmi a ich ostatnými klientmi. Tieto zmeny zaviedli v súvislosti so spotrebiteľskými spormi možnosť zvoliť si nový subjekt zodpovedný za riešenie takýchto sporov – Inštitút alternatívneho riešenia sporov Slovenskej bankovej asociácie – namiesto Stáleho rozhodcovského súdu Slovenskej bankovej asociácie. Legislatívne zmeny zároveň systémovo upravili možnosť pokračovania v rozhodcovskom konaní začatom pred stálym rozhodcovským súdom, ktorý je zrušený jeho zriaďovateľom.

Podnet na legislatívne zmeny

Mimosúdnym riešením sporu je riešenie právnych sporov mimo štátnej (súdnej) moci niektorým z viacerých spôsobov alternatívneho riešenia sporov (Alternative Dispute Resolution/ADR).[1] Označenie „alternatívne riešenie sporov" v nadväznosti na ochranu práv spotrebiteľov používa európske právo napríklad v smernici Európskeho parlamentu a Rady 2013/11/EÚ z 21. mája 2013 o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ktorou sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2009/22/ES (smernica o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov). Právny poriadok Slovenskej republiky upravuje tri procesy alternatívneho riešenia sporov, a to pred rozhodcovským súdom, mediátorom alebo osobitným subjektom alternatívneho riešenia spotrebiteľského sporu. Alternatívne riešenie sporov zahŕňa teda celé spektrum mimosúdnych spôsobov riešenia sporov.

Mechanizmus mimosúdneho riešenia sporov, ktoré súvisia s poskytovaním platobných služieb a bankovými obchodmi, má v porovnaní s ostatnou oblasťou finančných služieb šestnásťročnú tradíciu v rozhodovacej praxi stáleho rozhodcovského súdu povinne zriadeného pri Slovenskej bankovej asociácii (ďalej len „SRS SBA").[2] Tento aspekt je imanentný sektoru bankovníctva. V oblasti finančných služieb existujúce schémy mimosúdneho riešenia sporov v rôznych členských štátoch EÚ pokrývajú buď všetky sektory finančných služieb, alebo len niektoré sektory.[3] Napriek dlhoročnej tradícii SRS SBA mali viaceré skutočnosti negatívny dopad na jeho hospodársky výsledok za posledné roky. Išlo najmä o prudké zníženie podávaných žalôb: z vyše 7 000 v roku 2014 na zhruba 70 ročne v rokoch 2015 až 2017, a to v dôsledku všeobecne negatívneho prístupu slovenských súdov k rozhodnutiam rozhodcovských súdov (tieto v minulosti zakladali aj zneužívali nebankové spoločnosti a absentovala nad nimi efektívna štátna kontrola, preto všeobecné súdy v zásade prestali ich rozhodnutia uznávať). V tejto súvislosti a na základe podnetu Slovenskej bankovej asociácie Ministerstvo financií SR v spolupráci s Národnou bankou Slovenska vypracovalo návrh novely zákona č. 492/2009 Z. z. o platobných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o PS") a niektorých ďalších súvisiacich zákonov, ktorá je účinná od 1. januára 2019, má č. 373/2018 Z. z. a jej súčasťou sú aj ustanovenia týkajúce sa zrušenia zákonnej povinnosti zriadiť SRS SBA.[4]

Prijatím a nadobudnutím účinnosti príslušných článkov novelizačného zákona č. 373/2018 Z. z. z 5. decembra 2018, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 371/2014 Z. z. o riešení krízových situácií na finančnom trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, boli novelizované hmotnoprávne predpisy (zákon o PS, zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) a aj procesnoprávne predpisy (zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov, zákon č. 335/2014 Z. z. o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 391/2015 Z. z. o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

Uvedené legislatívne zmeny upravili možnosť klienta (spotrebiteľa) pri voľbe subjektu (iného, ako je SRS SBA) príslušného na mimosúdne riešenie sporu vzniknutého pri poskytovaní platobných služieb a bankových obchodoch medzi ním a poskytovateľom platobných služieb (bankou). V nadväznosti na to legislatívne zmeny zakotvili príslušnosť na rozhodovanie takýchto sporov pre nový subjekt, ktorým je v praxi Inštitút alternatívneho riešenia sporov Slovenskej bankovej asociácie (ďalej len „Inštitút ARS SBA"). Zároveň došlo

1 Pozri KRAVEC, J.: Rozhodcovské súdnictvo a občianske súdne konanie. In: Suchoža, J., Husár, J. (eds.): Právo, obchod, ekonomika III. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, 2013, s. 701. Obdobne HUČKOVÁ, R., TREŠČÁKOVÁ, D.: Zákon o rozhodcovskom konaní: komentár. 1. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o., 2018, s. 19. ISBN 978-80-8168-922-2.

2 SRS SBA bol zriadený na účely rozhodovania sporov z platobného styku podľa § 67 až 71 zákona č. 510/2002 Z. z. o platobnom styku a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Banky a pobočky zahraničných bánk boli podľa § 77 ods. 3 tohto zákona povinné zriadiť stály rozhodcovský súd najneskôr do šiestich mesiacov odo dňa nadobudnutia účinnosti zákona, t. j. 1. januára 2003.

3 K prehľadu v členských štátoch EÚ pozri napríklad PETRAUSKAS, Feliksas – GASIŪNAITĖ, Aida: Alternative dispute resolution in the field of consumer financial services. In: Jurisprudence, 2012, 19 (1), s. 186.

4 Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 371/2014 Z. z. o riešení krízových situácií na finančnom trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (parlamentná tlač 1135). Dôvodová správa a doložka vybraných vplyvov. Dostupné na: https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=457830

ku koncepčnej úprave zabezpečenia kontinuity rozhodcovského konania začatého pred stálym rozhodcovským súdom (a to nielen SRS SBA), ktorý zruší jeho zriaďovateľ pred ukončením rozhodcovského konania.

Zavedenie alternatívneho riešenia spotrebiteľských sporov

Podľa § 90 ods. 1 až 3 zákona o PS (v znení do 31. decembra 2018)[5] boli poskytovatelia platobných služieb (banky alebo pobočky zahraničnej banky) povinní spoločne alebo prostredníctvom záujmového združenia zriadiť, a aj zriadili, stály rozhodcovský súd so sídlom v Bratislave, s určenou arbitrabilitou pre spory z platobných služieb, a zabezpečiť jeho činnosť. Týmto rozhodcovským súdom bol SRS SBA. Zároveň boli povinní ponúknuť svojim klientom (používateľom platobných služieb) neodvolateľný návrh na uzavretie rozhodcovskej zmluvy o tom, že ich prípadné vzájomné spory v súvislosti s platobnými službami budú rozhodnuté v rozhodcovskom konaní stálym rozhodcovským súdom tak, aby klient mal možnosť voľby,[6] či prijme, alebo neprijme predložený návrh na uzavretie rozhodcovskej zmluvy. Ak klient neprijal návrh na uzavretie rozhodcovskej zmluvy, potenciálne spory sa mali riešiť vo všeobecnom súdnom konaní. Konania o sporoch z platobných služieb pred SRS SBA boli bezplatné. Paralelnou úpravou v § 93b ods. 1 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (v znení do 31. decembra 2018) (ďalej len „zákon o bankách") boli banky a pobočky zahraničných bánk povinné ponúknuť svojim klientom neodvolateľný návrh na uzavretie rozhodcovskej zmluvy o tom, či ich prípadné vzájomné spory týkajúce sa bankových obchodov budú rozhodnuté v rozhodcovskom konaní pred stálym rozhodcovským súdom zriadeným podľa zákona o PS (SRS SBA). Za konanie o týchto iných sporoch sa uhrádzali trovy rozhodcovského konania.

Od 1. januára 2019 bola zrušená povinnosť poskytovateľov platobných služieb mať zriadený stály rozhodcovský súd podľa zákona o PS a zároveň nahradená novou zákonnou povinnosťou zriadiť osobitný subjekt alternatívneho riešenia sporov (ďalej len „SARS") príslušný na rozhodovanie spotrebiteľských sporov podľa zákona č. 391/2015 Z. z. o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov"). Podľa § 90 ods. 1 zákona o PS (v znení od 1. januára 2019) sú poskytovatelia platobných služieb povinní spoločne alebo prostredníctvom svojho záujmového združenia zriadiť SARS[7] so sídlom v Bratislave, zabezpečiť podmienky na riadny a včasný výkon jeho činnosti, pričom príslušnosť SARS je zameraná výhradne na riešenie[8] sporov klientov – spotrebiteľov, čo vyplýva priamo zo zákona o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov. Pôsobnosť SARS je obmedzená na riešenie sporov súvisiacich s poskytovaním platobných služieb (bez možnosti odmietnutia riešenia takýchto sporov), súvisiacich s presunom platobného účtu podľa § 44d zákona o PS (pričom právo na presun platobného účtu je viazané na širšie vymedzenie spotrebiteľa podľa § 44d ods. 5 zákona o PS)[9] alebo sporov súvisiacich s bankovými obchodmi (túto pôsobnosť ustanovil zákon o bankách v § 93b ods. 1 v znení od 1. januára 2019).

Poskytovateľ platobných služieb je povinný používateľovi platobných služieb poskytnúť alebo sprístupniť informáciu o možnosti alternatívneho riešenia sporov prostredníctvom niektorého zo SARS, ktoré sú oprávnené riešiť spory z platobných služieb, a to o využití tejto možnosti riešenia podľa voľby spotrebiteľa vrátane výberu príslušného SARS podľa voľby spotrebiteľa. Výber sa zrealizuje zo zoznamu, ktorý vedie Ministerstvo hospodárstva SR na svojom webovom sídle. Takúto povinnosť obdobne ustanovil aj zákon o bankách v § 93b ods. 2 (v znení od 1. januára 2019) pre banky a pobočky zahraničných bánk, ak ide o potenciálne spory z bankových obchodov. Osobitne bola poskytovateľom platobných služieb uložená prechodná povinnosť poskytnúť (do 28. 2. 2019) aj ich súčasným klientom – spotrebiteľom informácie o využití možnosti alternatívneho riešenia ich vzájomných sporov z už uzavretých (pred 1. 1. 2019) a naďalej trvajúcich zmluvných vzťahov, a to prostredníctvom SARS podľa voľby spotrebiteľa vrátane výberu konkrétneho SARS.

Riešenie spotrebiteľských sporov súvisiacich s poskytovaním platobných služieb zostáva bezplatné. Nad rámec toho zákon o PS ustanovil bezplatnosť aj pre riešenie spotrebiteľských sporov súvisiacich s bankovými obchodmi.

V porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou obsiahnutou v zákone o PS a zákone o bankách (účinnou do 31. decembra 2018) sa legislatívnou zmenou zrušila jediná alternatíva pre rozhodovanie sporov výlučne prostredníctvom SRS SBA a vytvorila sa možnosť výberu konkrétneho SARS z viacerých v rámci spotrebiteľovej voľby mimosúdneho riešenia sporov prostredníctvom SARS.

V tejto súvislosti sa do zákona o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov pre ten SARS, ktorý je oprávnený riešiť spory medzi spotrebiteľmi a na finančnom trhu dohliadanými subjektmi, doplnila nová právna úprava povinnosti poskytovať informácie a súčinnosť Národnej banke Slovenska na účely výkonu jej pôsobnosti, právomoci, úloh a činností. Je potrebné upozorniť, že jej kompetenciu však nemožno chápať ako výkon dohľadu nad činnosťou SARS alebo nad priebehom jeho postupu pri riešení sporu, pretože by to bolo možné považovať za rozpor s požiadavkou výkonu dohľadu vo verejnom (všeobecnom) záujme.[10]

V nadväznosti na zrušenie právnej povinnosti zriadiť stály rozhodcovský súd pre rozhodovanie sporov z platobných služieb a na to, že rozhodcovské konanie spotrebiteľských sporov v tejto oblasti a oblasti bankových obchodov nahradilo alternatívne riešenie spotrebiteľských sporov prostredníctvom SARS, bolo žiaduce zabezpečiť as-

5 *Ustanovenia § 90 až 95 (v znení účinnom do 31. decembra 2018) predstavovali transpozíciu čl. 80 a 83 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2007/64/ES z 13. novembra 2007 o platobných službách na vnútornom trhu, ktorou sa menia a dopĺňajú niektoré smernice (PSD I) a následne boli premietnutím nástupníckych čl. 101 a 102 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2366 z 25. novembra 2015 o platobných službách na vnútornom trhu, ktorou sa menia a zrušujú niektoré smernice (PSD II), ktorá PSD I nahradila.*

6 *Kritérium alternatívnosti vo výbere (fakultatívnosť konania) je základným znakom rozhodcovského konania. V teórii rozhodcovského konania sa zaraďuje medzi osobitné zásady rozhodcovského konania (voči ustáleným zásadám civilného procesu) ako zásada voľby rozhodujúceho subjektu. ZÁMOŽÍK, J.: Rozhodcovské konanie. In: Zámožík, J. et al.: Civilné právo procesné. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 286 a 309.*

7 *Konkrétne ide o Inštitút ARS SBA, nemožno však vylúčiť možnosť, že používateľ platobných služieb si vyberie iný SARS, ktorý bude kompetentný na riešenie sporov súvisiacich s platobnými službami alebo bankovými obchodmi.*

8 *SARS je subjektom bez rozhodovacej kompetencie, pretože výsledkom alternatívneho riešenia sporu je dohoda o vyriešení sporu, ktorá je síce záväzná, ale nepredstavuje exekučný titul (na rozdiel od rozhodcovského rozhodnutia), ani nie je prekážkou rozhodnutia vo veci pred súdom. Alternatívne riešenie sporu má preto skôr bližšie k mediácii, ktorej výsledkom je dohoda o mediácii.*

9 *Pri presune platobného účtu sa za spotrebiteľa považuje aj osoba, ktorá v čase uzatvorenia rámcovej zmluvy o poskytovaní platobných služieb zamestnáva menej ako desať osôb a ktorej ročný obrat alebo celková ročná bilančná hodnota nepresahuje 2 000 000 eur, teda podnikateľ – fyzická osoba alebo právnická osoba.*

10 *Zásada výkonu dohľadu vo všeobecnom záujme bola judikovaná v rozsudku Súdneho dvora EÚ z 12. októbra 2004 vo veci C-222/02 (Peter Paul, Cornelia Sonnen-Lütte, Christel Mörkens c/a Spolková republika Nemecko).*

poň informovanosť o možnostiach mimosúdneho riešenia sporov pre ostatnú skupinu klientov, ktorí nemajú status spotrebiteľa. Zaviedla sa preto povinnosť poskytovateľov platobných služieb (bánk a pobočiek zahraničných bánk) tomu klientovi, ktorý nie je spotrebiteľom, poskytnúť alebo sprístupniť dve špecifické informácie, a to informáciu o možnosti rozhodcovského riešenia sporov alebo iného mimosúdneho riešenia sporov súvisiacich s poskytovaním platobných služieb a s bankovými obchodmi a informáciu o osobitných predpisoch upravujúcich rozhodcovské riešenie sporov alebo iné mimosúdne riešenie takýchto sporov (do úvahy tak prichádzajú „nespotrebiteľské" rozhodcovské konanie a mediácia). Vo vzťahu ku klientovi – nespotrebiteľovi sa tak pôvodná povinnosť poskytovateľa platobnej služby (banky a pobočky zahraničnej banky) alternatívne umožniť rozhodovanie sporu cez súkromnoprávny subjekt, ktorým bol SRS SBA, (predkladaním návrhu rozhodcovskej zmluvy) obmedzila na „osvetovú" činnosť o tom, aké možnosti taký klient má v zmysle národného právneho poriadku.

Vplyv zrušenia stáleho rozhodcovského súdu na začaté rozhodcovské konanie

Keďže boli naplnené právne predpoklady na zrušenie SRS SBA, jeho zriaďovateľ mohol pristúpiť k jeho zrušeniu.[11] V takom prípade sa na ďalší postup vo veciach začatých a vedených pred týmto stálym rozhodcovským súdom vzťahujú konkrétne ustanovenia zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov a zákona č. 335/2014 Z. z. o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov o postupe vo veciach rozhodcovských konaní pri zrušení stáleho rozhodcovského súdu (korporátne spory) alebo pri zrušení povolenia rozhodovať spotrebiteľské spory (spotrebiteľské spory). Ak zriaďovateľovi SRS SBA zostali finančné prostriedky nadobudnuté na činnosť stáleho rozhodcovského súdu, musí tieto zostávajúce prostriedky účelovo použiť na činnosť SARS vytvoreného v zmysle zákona o PS.

Do 31. decembra 2018 v zákonoch upravujúcich rozhodcovské konanie a spotrebiteľské rozhodcovské konanie absentovalo systémové právne riešenie začatých konaní v situácii, keď je stály rozhodcovský súd zrušený jeho zriaďovateľom (prípadne zrušený z titulu zániku jeho zriaďovateľa), a teda aj riešenie možnosti pokračovať v konaní začatom pred zrušeným stálym rozhodcovským súdom. V zmysle judikatúry Ústavného súdu SR *„aj keď rozhodcovským konaním sa poskytuje právna ochrana ohrozeným alebo porušeným právam pred nesúdnym orgánom, na ktorý účastníci (zmluvné strany) dobrovoľne preniesli právomoc všeobecného (občianskoprávneho alebo obchodného) súdu, a štát umožnil takúto delegáciu súdnej moci zo súdu na nesúdny orgán zložený v podstate zo súkromných osôb – rozhodcov, takouto možnosťou sa nemôže zbaviť svojho pozitívneho záväzku zabezpečiť základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru".*[12] Aj tým je objektívne zdôvodniteľné legislatívne doplnenie podmienok zabezpečenia pokračovania v rozhodcovskom konaní a v spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní a niektorých súvisiacich otázok do spoločných ustanovení v § 51 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov (v nových odsekoch 4 až 6) a v § 71 zákona č. 335/2014 Z. z. o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (v nových odsekoch 3 až 5). Doplnené ustanovenia sú principiálne rovnaké.

Ak zriaďovateľ stáleho rozhodcovského súdu zruší stály rozhodcovský súd, rozhodcovské konania vedené pred týmto súdom sa prerušujú dňom, ktorým zriaďovateľ v Obchodnom vestníku zverejnil zrušenie stáleho rozhodcovského súdu, a zastavujú sa uplynutím troch mesiacov od tohto zverejnenia zrušenia.

V dôsledku rozhodnutia zriaďovateľa o zrušení stáleho rozhodcovského súdu odo dňa zverejnenia jeho zrušenia nemožno začať rozhodcovské konanie a nemožno pokračovať v začatom a neskončenom rozhodcovskom konaní pred týmto súdom. Zrušenie stáleho rozhodcovského súdu nemá vplyv na už vydané rozhodcovské rozsudky pred jeho zrušením.

Právne účinky iniciácie (podaného návrhu) rozhodcovského konania a všetkých ďalších úkonov účastníkov tohto konania zostávajú zachované, ak do troch mesiacov odo dňa zverejnenia zrušenia stáleho rozhodcovského súdu: a) účastník konania podá žalobu na začatie konania o spornej veci na všeobecnom súde alebo b) účastníci konania spoločným vyhlásením do zápisnice pred iným rozhodcovským súdom vyjadria súhlas, že rozhodcovské konanie neukončené pred medzitým zrušeným stálym rozhodcovským súdom bude ďalej prebiehať pred týmto iným rozhodcovským súdom. Doba trvania priebehu rozhodcovského konania, ktorého účastníci využijú uvedený postup podľa predchádzajúcich dvoch bodov, sa nezapočítava do premlčacej doby.

Ak v rozhodcovskom konaní pred zrušeným stálym rozhodcovským súdom nebol vydaný rozhodcovský rozsudok najneskôr ku dňu zrušenia stáleho rozhodcovského súdu, zriaďovateľ zrušeného stáleho rozhodcovského súdu je povinný vrátiť účastníkovi konania zaplatený poplatok do 30 dní za podmienky, že o vrátenie poplatku účastník konania požiada do troch mesiacov od zverejnenia zrušenia stáleho rozhodcovského súdu v Obchodnom vestníku. Ak by všeobecný súd zrušil rozhodcovský rozsudok vydaný stálym rozhodcovským súdom, ktorý bol medzičasom zrušený a ktorý by inak bol príslušný na nové rozhodcovské konanie a rozhodnutie, na ďalší postup v takejto veci sa obdobne uplatní postup ako pri zrušení rozhodcovského súdu.

Rozhodným dňom pre začatie plynutia a počítanie lehôt, v tomto prípade na podanie žaloby

11 *Zhromaždenie členov Slovenskej bankovej asociácie dňa 11. decembra 2018 odsúhlasilo zrušenie SRS SBA a dňa 2. januára 2019 bolo v čiastke 1/2019 Obchodného vestníka zverejnené predpísané oznámenie o zrušení tohto stáleho rozhodcovského súdu. Dostupné na: http://institutars.sk/oznamenie-kompetencie-institutu-ars-sba-sa-rozsiruju-o-platobne-sluzby/ a na https://www.justice.gov.sk/Stranky/Registre/Dalsie-uzitocne-zoznamy-a-registre/Rozhodcovske-sudy/Rozhodcovsky-sud-detail.aspx?lc=2790*

12 *Nález Ústavného súdu SR z 31. mája 2011 (III. ÚS 162/2011-34).*

na všeobecnom súde alebo na vyjadrenie súhlasu s pokračovaním rozhodcovského konania pred iným rozhodcovským súdom, je deň nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia všeobecného súdu o zrušení rozhodcovského rozsudku stáleho rozhodcovského súdu, ktorý bol medzičasom zrušený.

Zriaďovateľ zrušeného rozhodcovského súdu je povinný o prerušení a zastavení možnosti pokračovať v rozhodcovskom konaní pred iným rozhodcovským súdom a o postupe v prípade zrušenia rozhodcovského rozsudku medzičasom zrušeného stáleho rozhodcovského súdu preukázateľne písomne informovať účastníkov rozhodcovských konaní neskončených pred týmto súdom do 15 dní od zrušenia stáleho rozhodcovského súdu. Rozhodcovská zmluva, ktorou bola založená právomoc stáleho rozhodcovského súdu na rozhodnutie sporu medzi jej účastníkmi a na základe ktorej sa nezačalo žiadne rozhodcovské konanie pred zrušením tohto súdu, stráca platnosť dňom zverejnenia zrušenia stáleho rozhodcovského súdu v Obchodnom vestníku.

Záver

Legislatívnymi zmenami v zákone o PS a zákone o bankách s účinnosťou od 1. januára 2019 sa zaviedol odlišný prístup k zabezpečeniu alternatívneho riešenia sporov podľa diferenciácie klienta poskytovateľa platobných služieb (resp. banky) v závislosti od toho, či ide o spotrebiteľa alebo o klienta bez spotrebiteľského statusu, ktorý má byť v procese zmluvnej kontraktácie len informovaný o možnosti rozhodcovského alebo iného mimosúdneho riešenia sporov (alternatívne mediácia). V prípade výberu rozhodcovského konania sa postavenie klientov – nespotrebiteľov v rámci mimosúdnej procesnej ochrany ich záujmov pri poskytovaní platobných a bankových služieb v zásade nemení. Na druhej strane odpadá povinnosť poskytovateľa platobných služieb ponúkať týmto svojim klientom neodvolateľný návrh na uzavretie rozhodcovskej zmluvy. Klientovi – spotrebiteľovi sa možnosť mimosúdneho rozhodovania sporu prostredníctvom stáleho rozhodcovského súdu (SRS SBA) nahrádza možnosťou alternatívneho riešenia sporu prostredníctvom SARS (Inštitút ARS SBA).

Zoznam použitej literatúry:

HUČKOVÁ, R. – TREŠČÁKOVÁ, D.: Zákon o rozhodcovskom konaní: komentár. 1. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer SR s. r. o., 2018. 192 s. ISBN 978-80-8168-922-2.

KRAVEC, J.: Rozhodcovské súdnictvo a občianske súdne konanie. In: Suchoža, J., Husár, J. (eds.): Právo, obchod, ekonomika III. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, 2013, s. 699-711.

PETRAUSKAS, Feliksas – GASIŪNAITĖ, Aida: Alternative dispute resolution in the field of consumer financial services. In: Jurisprudence, 2012, 19 (1), s. 179-194.

ZÁMOŽÍK, J.: Rozhodcovské konanie. In: Zámožík, J. et al.: Civilné právo procesné. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 285-333.

Iné zdroje:

Nález Ústavného súdu SR z 31. mája 2011 (III. ÚS 162/2011-34).

Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 12. októbra 2004 vo veci C-222/02 (Peter Paul, Cornelia Sonnen-Lütte, Christel Mörkens c/a Spolková republika Nemecko).

https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=457830 (Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 371/2014 Z. z. o riešení krízových situácií na finančnom trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Dôvodová správa a doložka vybraných vplyvov.)

http://institutars.sk/oznamenie-kompetencie-institutu-ars-sba-sa-rozsiruju-o-platobne-sluzby/

https://www.justice.gov.sk/Stranky/Registre/Dalsie-uzitocne-zoznamy-a-registre/Rozhodcovske-sudy/Rozhodcovsky-sud-detail.aspx?lc=2790

Medzinárodný dohovor o potieraní peňazokazectva[1] a súčasnosť

Analýza pri príležitosti 90. výročia jeho prijatia

Viliam Poništ
Národná banka Slovenska

Falšovanie je vo všeobecnosti hlavným ekonomickým problémom označovaným aj za svetovo najrýchlejšie rastúcu kriminálnu vlnu.[2] Ani peniaze sa nevyhli tomuto fenoménu a ich falšovanie je takmer také staré ako peniaze samotné. V tomto roku si pripomíname už 90. výročie položenia základného kameňa medzinárodnej ochrany meny a platidiel pred falšovaním – Medzinárodného dohovoru o potieraní peňazokazectva, ktorý bol prijatý dňa 20. apríla 1929. Jeho prijatie bolo prirodzeným dôsledkom presvedčenia väčšiny štátov, že falšovanie peňazí je medzinárodným trestným činom nepriateľského a rafinovaného charakteru.[3] Aj napriek veku tohto dohovoru ide o základný medzinárodný dokument, ktorý bol v danej oblasti prijatý na takejto úrovni. Nestal sa iba základom pre trestnoprávnu úpravu národných štátov, ale neskôr aj jedným z nosných pilierov trestnoprávnej ochrany meny a kooperácie v rámci krajín Európskej únie, ako aj štátov z celého sveta.

Okolnosti prijatia dohovoru

Aj keď v medzinárodnej literatúre sa bežne uvádza, že iniciátorom dohovoru bolo Francúzsko[4] treba dodať, že svoju úlohu zohrala aj vtedajšia Československá republika (ČSR). Ako nový štát na mape Európy zaznamenala po skončení prvej svetovej vojny viaceré útoky na svoju suverenitu. Jedným z takýchto útokov bol aj pokus falšovateľov z Maďarska, ktorý smeroval k oslabeniu dôvery občanov k novému štátu, oslabeniu nového štátu na medzinárodnej úrovni, ale aj k získavaniu kapitálu na protičeskoslovenskú iredentistickú činnosť. Falšovali teda peniaze nie na svoj prospech, ale na politické ciele. Keďže falšovateľov prichytili v Rakúsku, hlasy predstaviteľov ČSR, ktoré volali po ich potrestaní, zostali nevypočuté. Ich snaha o medzinárodnú dohodu a rovnako aj snaha urobiť niečo s nastaveným systémom však nepovolila. Zlom na medzinárodnej scéne nastal, až keď došlo k falšovaniu francúzskych frankov (ktoré mali byť použité takisto na politické ciele a proti ČSR). Keďže Francúzsko malo v Spoločnosti národov silné postavenie, predstavitelia ČSR požiadali vládu Francúzska o zvolanie konferencie, na ktorej mohlo dôjsť k vyriešeniu tohto problému. Ich snaha bola tentokrát úspešná a k zvolaniu konferencie, ktorá sa mala zaoberať uvedenými otázkami, skutočne aj došlo.[5]

Výsledkom konferencie bola mnohostranná zmluva o potláčaní peňazokazectva, prijatá 20. apríla 1929 v Ženeve a publikovaná v ČSR pod č. 15/1932 Sb. Prezident ČSR ako čelný predstaviteľ štátu sa na jej príprave a schvaľovaní nezúčastňoval osobne, ale za splnomocnenca bol vymenovaný profesor medzinárodného a trestného práva Masarykovej univerzity v Brne Jaroslav Kallab.[6] Treba dodať, že aj vďaka osobe prof. Kallaba bol podieľ ČSR na príprave dohovoru značný, aj keď nie všetky jeho pripomienky boli do textu dohovoru (či protokolu) zaradené. Príkladom je nezaradenie dodatku, podľa ktorého by vydanie páchateľa nebolo možné odoprieť v prípade, že by išlo s politický delikt (táto otázka bola vtedy pre ČSR stále aktuálna, keďže v našich končinách falšovatelia často používali takto získané financie na činnosť proti ČSR).

Analýza ustanovení dohovoru

Samotný dohovor bol rozdelený na dve časti. Prvá časť predstavovala konkrétnu úpravu ochrany peňazí pred falšovaním, pričom aj samotné zmluvné strany vyhlásili, že práve táto časť je najúčinnejším prostriedkom, ako čeliť falšovaniu peňazí a potláčať túto činnosť. Druhá časť obsahovala podmienky ratifikácie dohovoru, jeho výklad, autentické znenia a podmienky účinnosti.

Pokiaľ išlo o definície pojmov, dohovor ich neobsahoval veľa a definoval iba pojem „peniaze", v podstate nosný pojem celej úpravy. Za peniaze na účely dohovoru sa rozumeli iba zákonné papierové bankovky a kovové mince, čiže tie, ktoré boli v obehu podľa zákona. Dohovor teda nechránil historické, už nepoužívané peniaze.

Význam dohovoru spočíval v prvom rade v jednotnom zadefinovaní všeobecného trestného činu peňazokazectva (falšovania), t. j. zadefinoval konanie, ktoré mali štáty prebrať do svojho trestného zákonodarstva, aby sa posudzovalo ako trestný čin vo všetkých štátoch, ktoré k dohovoru pristúpili. Takýmto spôsobom vznikol jednotný medzinárodný štandard pre trestnoprávnu ochranu meny. Všeobecný trestný čin definoval čl. 3 dohovoru a za tento trestný čin mal byť potrestaný ten, kto:

- akokoľvek podvodne zhotovoval falošné peniaze alebo kto za použitia akéhokoľvek prostriedku porušoval (pozmeňoval) peniaze;
- podvodne falošné peniaze uvádzal do obehu;

1 *Pri prekladoch z právnych aktov EÚ sa používa aj názov Medzinárodný dohovor na potlačenie falšovania meny.*
2 *QUERCIOLI, E, SMITH, L. The economics of counterfeiting. In: Econometrica, roč. 89, č. 3, s. 1211.*
3 *FITZ-MAURICE, E. Convention for the Suppression of Counterfeiting Currency. In: The American Journal of International Law, roč. 26, č. 3, s. 533.*
4 *HLINKA, B. 1989. Atentáty na peniaze. Bratislava: Obzor, s. 402.*
5 *Z hľadiska ochrany meny v zásade nie je dôležité, ktorej krajine pripíšeme najväčšie zásluhy na zvolaní konferencie a prijatí tohto dohovoru.*
6 *Podľa: FENYK, J.: Profesor Jaroslav Kallab: Úmluva o potíraní peněžokazectví jako základ trestněprávní ochrany společné evropské meny. In: MACHALOVÁ, T. (ed.) K odkazu Jaroslava Kallaba. Právně-filosofická východiska trestní politiky v procesu trestní politiky v procesu evropské integrace. Plzeň: Aleš Cenek, 2007, s. 94.*

- čokoľvek podnikol, aby falošné peniaze uviedol do obehu, doviezol do štátu, prijal alebo si zaobstaral, vediac, že tieto peniaze sú falošné;
- sa o tieto trestné činy pokúsi a kto sa na nich úmyselne zúčastní;
- podvodne zhotovoval, prijímal alebo si zadovážil nástroje alebo iné predmety, ktoré mali podľa svojej povahy byť určené na výrobu falošných peňazí alebo na porušenie peňazí.

Je teda zrejmé, že zmluvné strany sa zaviazali prijať v rámci svojich národných úprav také skutkové podstaty trestných činov, ktoré spočívali vo falšovaní a pozmeňovaní peňazí, vo vývoze, dovoze a preprave falošných peňazí a ich uvádzaní do obehu (aj pokus a spoluúčasť mali byť trestné), v zhotovení, prijatí alebo inom zadovážení si nástroja alebo predmetu slúžiaceho na falšovanie alebo pozmeňovanie peňazí. Dohovor nevyžadoval vznik škody poškodenému či prospech páchateľa, pričom išlo o úmyselné konanie, ale na druhej strane riešil otázku, čo robiť v prípade zabavenia falošných peňazí, nástrojov a predmetov, ktoré sa na falšovanie použili. Podľa dohovoru mali byť tak falošné peniaze, ako aj nástroje a ostatné predmety zabavené a vyhlásené za prepadnuté, no mohli sa na žiadosť vydať buď vláde, alebo ceduľovej (centrálnej) banke, o ktorej menu išlo. Všetky tieto predmety bolo nutné vždy „urobiť nevhodnými na použitie".

Čl. 4 bol pomerne nekompromisný a ustanovoval, že ak dôjde k naplneniu skutkovej podstaty v rôznych štátoch, každé také konanie treba posudzovať ako samostatný trestný čin. Pokiaľ teda páchateľ túto činnosť spáchal vo viacerých štátoch, dopúšťal sa páchania viacerých trestných činov. Dohovor zakotvil ochranu nielen národnej meny každého štátu, ale ochranu meny ako takej. Hovoríme o zavedení univerzálnej ochrany meny. Nerozlišoval teda medzi jednotlivými menami, bolo nutné chrániť všetky meny, a to rovnocenne, pričom išiel ešte ďalej, keď uviedol, že toto ustanovenie nemôže byť závislé ani od podmienky vzájomnosti. To znamená, že bez ohľadu na to, či štát, ktorého menu bolo treba chrániť, resp. páchateľov falšovania jeho peňazí potrestať, ustanovoval rovnakú ochranu aj pre menu iného štátu. Bolo teda v zásade jedno, či štát, ktorého mena bola falšovaná, uznáva rovnaké pravidlá a rovnako by chránil aj iné meny a peniaze,[7] ani sa nevyžadovalo, aby bol signatárom dohovoru.

Pokiaľ išlo o samotných páchateľov, dohovor ako prvý vôbec zakotvoval zásadu *aut dedere aut judicare*, t. j. povinnosť štátu stíhať alebo vydať páchateľa trestného činu. Dohovor rozlišoval medzi štátnymi občanmi a cudzincami. V zmysle čl. 8 boli štáty neuznávajúce zásadu vydávania vlastných príslušníkov povinné trestať vlastných občanov, ktorí sa dopustili vymedzených trestných činov v cudzine a následne sa vrátili na územie svojho štátu, a to rovnako, ako keby bol čin spáchaný na ich území. Platilo to aj v prípade, keď vinník nadobudol štátne občianstvo až po spáchaní trestného činu. Ak sa cudzinec, ktorý sa dopustil niektorého (alebo aj viacerých) z vymedzených trestných činov v cudzine a zdržoval sa na území štátu, ktorého zákonodarstvo prijalo zásadu, že trestné činy majú byť trestané, aj keď boli spáchané v cudzine, mal byť potrestaný rovnako, ako keby čin spáchal na tomto území.

V článkoch 12 až 15 dohovoru bola upravená spolupráca medzi orgánmi jednotlivých štátov. V zmysle čl. 12 mala byť v každom štáte organizácia pátrania v oblasti falšovania meny zverená v rámci vnútorných zákonov zvláštnej ústredni. Táto ústredňa mala povinnosť byť v úzkom styku s ceduľovými ústavmi (centrálnymi bankami), policajnými úradmi vnútri štátu, ako aj s ústredňami ostatných štátov. Zároveň mala povinnosť sústreďovať v každom štáte všetky správy, ktoré mohli uľahčiť obranu proti falšovaniu meny a jeho potlačenie. Pre urýchlenie spolupráce dohovor určil medzi ústredňami priamy styk, čo bolo výhodou pri komunikácii a pomohlo spolupráci v danej oblasti.

Dohovor v čl. 14 upravoval postupy ústrední pri ukladaní zbierok pravých, no znehodnotených vzoriek peňazí v ústredniach ostatných štátov. V rovnakom rozsahu mala ústredňa jedného štátu podávať správu ostatným ústredniam a poskytovať všetky potrebné informácie o nových emisiách peňazí vo svojom štáte a o sťahovaní peňazí a konečnej lehote na ich výmenu. Okrem prípadov iba miestneho významu mala každá ústredňa, ak to považovala za vhodné, oznamovať ostatným ústredniam:

- objavenie falošných peňazí – k správe o falšovaní bankoviek sa mal pripojiť technický popis falzifikátu, fotografický snímok a podľa možností aj exemplár falošných peňazí,
- pátranie, stíhanie, zatknutie, odsúdenie a vypovedanie falšovateľov alebo zmenu ich pobytu a všetky vhodné správy, najmä popisy osôb, odtlačky prstov a podobizne falšovateľov,
- podrobné správy o odhalení výroby s uvedením, či toto odhalenie umožnilo zabaviť všetky falzifikáty, ktoré boli dané do obehu.

Zmluvné strany si zároveň dohodli (v zmysle čl. 15 dohovoru) účasť zástupcov národných (centrálnych) bánk a zúčastnených ústredných úradov na občasných poradách na zaistenie, vybudovanie a zdokonaľovanie medzinárodnej súčinnosti v otázkach týkajúcich sa obrany proti falšovaniu a jeho potláčania.

Prvá časť dohovoru bola uzavretá pomerne dôležitým ustanovením čl. 18, v ktorom sa uvádzalo, že dohovor sa netýka zásady, podľa ktorej sa trestné činy (podľa čl. 3 dohovoru) kvalifikujú, stíhajú a posudzujú podľa všeobecných zásad vnútorného zákonodarstva každého štátu, no nikdy im nesmie byť zaručená beztrestnosť. Týmto spôsobom zmluvné štáty deklarovali, že sa nezasahuje do ich suverenity, no zároveň sa zaviazali, že konanie podľa čl. 3 bude v každom z nich trestné.

Druhá časť dohovoru sa týkala najmä technických otázok typických pre medzinárodné zmluvy. Išlo o podmienky ratifikácie dohovoru, jeho výklad, autentické znenia a podmienky účinnosti.

7 *Peniazmi v zmysle dohovoru sa rozumeli (a rozumejú) papierové peniaze vrátane bankoviek a kovové peniaze, ktoré sú v obehu podľa právnych predpisov.*

V zmysle čl. 19 sa zmluvné strany zhodli na tom, že všetky spory, ktoré by mohli medzi nimi vzniknúť pri výklade alebo uplatňovaní tohto dohovoru, budú predložené (ak nebude možné vyriešiť ich priamym rokovaním) Stálemu dvoru medzinárodnej spravodlivosti alebo rozhodcovskému súdu zriadenému podľa dohovoru z 18. októbra 1907 o pokojnom vybavovaní medzinárodných sporov, alebo niektorému inému arbitrážnemu súdu.

Dohovor mal dve autentické znenia, francúzske a anglické. Od 1. januára 1930 bolo možné pristúpiť k tomuto dohovoru v mene ktoréhokoľvek člena Spoločnosti národov alebo ktoréhokoľvek štátu – nečlena, ktorý tento dohovor nepodpísal. Dovtedy, t. j. do 31. 12. 1929, mohli dohovor podpísať iba krajiny, ktoré sa zúčastnili na jeho príprave. V súčasnosti tak môže urobiť hociktorý člen OSN.

Na dohovore bolo vzhľadom na obdobie prijatia špecifické, že každý štát, ktorý ho chcel ratifikovať, musel svoj právny poriadok už vopred zosúladiť s jeho ustanoveniami. Konkrétne čl. 23 dohovoru uvádzal, že už samotná ratifikácia ktoroukoľvek zmluvnou stranou alebo jej pristúpenie k dohovoru znamenajú, že ich zákonodarstvo a organizácia sú v zhode s pravidlami obsiahnutými v tomto dohovore.

Súčasný stav v Slovenskej republike

Dohovor, ako už bolo uvedené, zaviedol aj zásadu, že každé falšovanie peňazí v rôznych štátoch je posudzované ako samostatný trestný čin a štáty ešte pred ratifikáciou dohovoru musia svoje zákonodarstvo zosúladiť s jeho znením. Pokiaľ ide o Slovenskú republiku, naše trestné zákonodarstvo je s týmto dohovorom zosúladené a konania vymedzené čl. 3 sú trestným činom.

Článok 3 dohovoru sa premietol do ustanovení § 270 až 273 a § 280, ako aj do ustanovení o príprave (§ 13), pokuse (§ 14) a účastníctve (§ 21) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších právnych predpisov (ďalej len „Trestný zákon"). V § 270 Trestného zákona je upravený trestný čin falšovania, pozmeňovania a neoprávnenej výroby peňazí a cenných papierov. Páchateľ môže byť za tento trestný čin potrestaný odňatím slobody na tri až osem rokov alebo na sedem až desať rokov, ak sebe alebo inému zadováži falšované, pozmenené alebo neoprávnene vyrobené peniaze alebo ak také peniaze prechováva, resp. ak falšuje, pozmení alebo neoprávnene vyrobí peniaze alebo falšuje, pozmení alebo neoprávnene vyrobí peniaze v úmysle dať ich ako pravé alebo ako peniaze vyššej hodnoty, alebo kto falšované, pozmenené alebo neoprávnene vyrobené peniaze dá ako pravé.[8]

V ust. § 271 Trestného zákona je upravená skutková podstata trestného činu uvádzania falšovaných, pozmenených a neoprávnene vyrobených peňazí a cenných papierov. Osoba, ktorá dovezie, vyvezie, prepraví, prijme alebo získa falšované, pozmenené a neoprávnene vyrobené peniaze s cieľom uviesť ich do obehu môže byť v zmysle tohto ustanovenia potrestaná odňatím slobody na sedem až desať rokov a osoba, ktorá falšované alebo pozmenené alebo neoprávnene vyrobené peniaze, ktorými jej bolo platené ako pravými, dá do obehu ako pravé, môže byť potrestaná odňatím slobody až na dva roky.

Podľa ust. § 272 Trestného zákona (skutková podstata trestného činu výroby a držby falšovateľského náčinia) je možné potrestať páchateľa odňatím slobody až na tri roky, ak vyrobí, sebe alebo inému zadováži alebo prechováva nástroj alebo iný predmet, alebo počítačový program určený na falšovanie alebo pozmeňovanie peňazí alebo ich ochranných prvkov, alebo ak neoprávnene s použitím zariadenia alebo materiálu určeného na výrobu peňazí vyrobí, prijme, získa alebo prechováva hologramy, vodoznaky alebo iné ochranné prvky peňazí, ktoré slúžia na ochranu pred ich falšovaním. Pokiaľ sa takéhoto konania dopustí pri výkone svojho povolania, hrozí mu trest odňatia slobody na jeden až päť rokov.

V ust. § 273 Trestného zákona je upravená skutková podstata trestného činu ohrozovania obehu peňazí. Páchateľa možno potrestať odňatím slobody až na šesť mesiacov v prípade, ak poškodzuje tuzemské peniaze.

V zmysle ust. § 280 Trestného zákona sa napĺňa odkaz dohovoru, keď je stanovené, že ochrana sa okrem iného popri platných peniazoch, neplatných peniazoch počas obdobia určeného na ich výmenu, peniazoch v čase spáchania trestného činu nevydaným, ale určeným na vydanie do obehu, poskytuje aj cudzozemským peniazom.

Súčasný stav na medzinárodnej úrovni

Samotný dohovor je v podstate medzinárodnou zmluvou. Medzinárodná zmluva je spolu s medzinárodnou obyčajou základným prameňom práva, ku ktorého aplikácii dochádza nepretržite, a to dokonca aj v oblastiach, kde si to bežný človek ani neuvedomuje.[9] V podstate medzinárodné zmluvy „možno považovať za prevládajúci prameň medzinárodného práva a aj vývoj medzinárodných vzťahov potvrdzuje ďalšie posilňovanie medzinárodného práva predovšetkým ako práva písaného."[10] Aj keď v rámci EÚ funguje ochrana meny už podľa viacerých dokumentov, ktoré zosúlaďujú postup pri ochrane peňazí, v celosvetovom meradle hovoríme aj naďalej o dohovore ako veľmi aktuálnom dokumente, ktorý chráni menu a peniaze na celom svete, keďže signatármi sú aj krajiny ako Bahamy, Benin, Fiji, Irak, Singapur, Togo, či Zimbabwe. Od roku 2000 pribudlo na tento zoznam aj Macedónsko (2005), Švédsko (2001), Slovinsko (2006), Srbsko (2016), Čierna Hora (2015), Malta (2015), Luxembursko (2002), Litva (2004), Libéria (2005), Kazachstan (2010), Chorvátsko (2003), Bosna a Hercegovina (2009) či Andorra (2007).

Aktuálny vývoj v Európskej únii

Keďže dohovor bol prijatý v prvej polovici 20. storočia v Ženeve, môže vyvstať aj otázka, ako môže byť jedným z pilierov ochrany meny euro v Eu-

8 *Pokiaľ by sa takéhoto konania dopustil závažnejším spôsobom alebo vo väčšom rozsahu, trest odňatia slobody sa môže pohybovať od desať do pätnásť rokov. V prípade, ak sa osoba dopustí takého konania ako člen nebezpečného zoskupenia alebo vo veľkom rozsahu, trest odňatia slobody sa v zmysle Trestného zákona pohybuje v rozmedzí dvanásť až dvadsať rokov.*

9 *VRŠANSKÝ, P. – VALUCH, J. a kol. 2012. Medzinárodné právo verejné. Všeobecná časť. Bratislava: Eurokódex, s. 82.*

10 *KLUČKA, J. 2011. Medzinárodné právo verejné (všeobecná a osobitná časť). Bratislava: Iura edition, s. 113.*

rópskej únii, keďže táto mena bola vytvorená až takmer 70 rokov po jeho prijatí.

Až do roku 2015 bolo v rámci EÚ účinné rámcové rozhodnutie Rady z 29. mája 2000 o zvýšenej ochrane pred falšovaním prostredníctvom pokút a ďalších trestných sankcií v súvislosti so zavádzaním eura (2000/383/SVV). Toto rozhodnutie bralo pri ochrane pred falšovaním do úvahy ustanovenia dohovoru, vymedzovalo k nemu vzťah (účelom rozhodnutia bolo doplniť ustanovenia dohovoru a pomáhať členským štátom pri jeho uplatňovaní). No toto rozhodnutie už nie je aktuálne a bolo nahradené smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2014/62/EÚ z 15. mája 2014 o trestnoprávnej ochrane eura a ostatných mien proti falšovaniu, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2000/383/SVV.

Vo vzťahu k ďalšej budúcnosti dohovoru treba poznamenať, že podľa pôvodne navrhovaného odôvodnenia (bod 7) uvedenej smernice malo byť okrem iného jej účelom doplniť ustanovenia a uľahčiť uplatňovanie dohovoru zo strany členských štátov, rovnako ako v prípade už uvádzaného rozhodnutia. V odôvodnení sa zároveň uvádzalo, že členské štáty by mali určiť svoju jurisdikciu v súlade s dohovorom a ustanoveniami o jurisdikcii v iných trestnoprávnych predpisoch EÚ, a to pri trestných činoch spáchaných na ich území a trestných činoch spáchaných ich štátnymi príslušníkmi. Popredná úloha meny euro pre hospodárstvo a spoločnosť Európskej únie, ako aj jej celosvetový význam si vyžaduje dodatočné opatrenia na jej ochranu. Preto by mal každý členský štát, ktorého menou je euro, vykonávať univerzálnu jurisdikciu pri trestných činoch súvisiacich s eurom a spáchaných mimo Európskej únie, a to buď v prípade, že je páchateľ na jeho území, alebo ak boli v tomto členskom štáte zistené falošné eurá súvisiace s daným trestným činom. Pri vykonávaní univerzálnej jurisdikcie by členské štáty mali rešpektovať zásadu proporcionality, najmä s ohľadom na rozsudky tretích krajín za to isté konanie. Členské štáty EÚ mali podľa navrhovanej smernice povinnosť buď pristúpiť k dohovoru, alebo zostať jeho zmluvnými stranami. Takúto povinnosť zakotvoval článok 11 návrhu smernice s názvom vzťah k ženevskému dohovoru. Európska centrálna banka vo svojom stanovisku vítala navrhovanú smernicu, ktorej účelom bolo doplniť ustanovenia dohovoru a jeho protokolu a uľahčiť ich uplatňovanie členskými štátmi.[11] Takisto Európsky hospodársky a sociálny výbor vo svojom stanovisku poukazoval na úlohu dohovoru.[12]

Vo vzťahu k dohovoru sa však z prijatého textu smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/62/EÚ z 15. mája 2014 o trestnoprávnej ochrane eura a ostatných mien proti falšovaniu, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2000/383/SVV, úplne vypustila povinnosť pristúpiť k dohovoru, dokonca sa vypustila akákoľvek zmienka o dohovore. Táto skutočnosť však neznamená, že dohovor stratil svoju aktuálnosť. Hoci smernica definuje aj konanie, ktoré sa má považovať za trestný čin (obdobne ako dohovor a len vzhľadom na pokrok v oblasti ochrany meny, výroby peňazí a ochranných prvkov rozširuje a spresňuje skutkové podstaty), obsahuje aj ustanovenia, ktoré dohovor neobsahoval. Ako príklad možno uviesť ustanovenia o minimálnej výške sankcií pri treste odňatia slobody pre fyzické osoby či trestnú zodpovednosť a sankcie voči právnickým osobám. Na druhej strane v smernici absentujú napríklad ustanovenia o vzájomnej pomoci. Z toho nepochybne vyplýva, že dohovor sa aj naďalej uplatňuje popri smernici, ktorá ho dopĺňa a spresňuje. Všetky krajiny eurozóny sú aj naďalej signatármi dohovoru, viazané jeho textom a duchom, a teda aj povinnosťou poskytovať ochranu svojej aj cudzej meny a trestať páchateľov, ktorý sa dopúšťajú konania definovaného v dohovore (resp. v smernici).

V praxi naďalej zostáva platnou aj dohoda o spolupráci medzi Európskou centrálnou bankou a Medzinárodnou organizáciou kriminálnej polície – Interpolom. Ako vyplýva z preambuly k tejto dohode, obidve zmluvné strany berú do úvahy tú skutočnosť, že Interpol prispieva k rozvoju priamej medzinárodnej spolupráce pri prevencii a trestaní falšovania meny v súlade s dohovorom. Potom aj účelom predmetnej dohody je vytvorenie rámca pre spoluprácu medzi zmluvnými stranami v rámci ich príslušných pôsobností a s výhradou ich pravidiel a predpisov a uľahčiť tak prevenciu a odhaľovanie falšovania eurobankoviek vo svete, najmä v krajinách, ktoré nepatria do Európskej únie.

Spolupráca medzi štátmi eurozóny

Najaktuálnejším spôsobom použitia dohovoru je medzinárodná spolupráca. Aby sme nadviazali na túto problematiku, ktorá sa upravuje v čl. 12 až 15 dohovoru, treba poukázať na rozhodnutie Rady 2005/511/SVV z 12. júla 2005 o ochrane eura proti falšovaniu ustanovením Europolu ako ústredného úradu na boj proti falšovaniu eura. Ako to už samotný názov predpisu uvádza, ústredným úradom v zmysle čl. 12 dohovoru bude pre Európsku úniu Europol. V zmysle tohto rozhodnutia pre členské štáty, ktoré sú zmluvnými stranami ženevského dohovoru, vystupuje Europol v súlade s vyhlásením, ktoré musia urobiť jednotlivé členské štáty (ďalej len „vyhlásenie") ako ústredný úrad na boj proti falšovaniu eura v zmysle prvej vety článku 12 dohovoru.

Pokiaľ ide o falšovanie všetkých ostatných mien a funkcie ústredného úradu, ktorými nebol Europol podľa vyhlásenia poverený, zostávajú v platnosti existujúce právomoci vnútroštátnych ústredných úradov. Vlády členských štátov, ktoré sú zmluvnými stranami dohovoru, vydajú vyhlásenie a poveria zástupcu Spolkovej republiky Nemecko, aby postúpil vyhlásenia generálnemu tajomníkovi OSN. Aj vyhlásenie Slovenskej republiky k Medzinárodnému dohovoru o potláčaní peňazokazectva bolo uložené u generálneho tajomníka OSN (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí SR č. 550/2006 Z. z.)

11 *Stanovisko Európskej centrálnej banky z 28. mája 2013 k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o trestnoprávnej ochrane eura a ostatných mien proti falšovaniu, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2000/383/SVV.*

12 *Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o trestnoprávnej ochrane eura a ostatných mien proti falšovaniu, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2000/383/SVV."*

13 *Vyhlásenie je rovnaké pre všetky štáty EÚ a nachádza sa v prílohe rozhodnutia Rady 2005/511/SVV z 12. júla 2005 o ochrane eura proti falšovaniu ustanovením Europolu ako ústredného úradu na boj proti falšovaniu eura.*

V rámci vyhlásenia[13] Slovenská republika, členský štát Európskej únie, poverila Európsky policajný úrad na boj proti falšovaniu eura. Europol sústreďuje a spracúva všetky podstatné informácie s cieľom uľahčiť vyšetrovanie, prevenciu a boj proti falšovaniu eura a tieto informácie bezodkladne postupuje vnútroštátnym ústredným orgánom členských štátov. Pokiaľ ide o falšovanie všetkých ostatných mien a funkcie ústredného úradu, ktorými nebol Europol poverený, zostávajú v platnosti existujúce právomoci vnútroštátnych ústredných úradov.

Záverom

Z medzinárodného pohľadu dohovor určite ani v najbližších rokoch a desaťročiach nestratí svoju aktuálnosť, keďže neexistuje iný medzinárodný dokument, ktorý by riešil uvedenú problematiku na celosvetovej úrovni. Vzhľadom na spoločnú menovú politiku, ako aj na základné spoločné pravidlá pre trestnoprávnu ochranu meny určovanú centrálne na úrovni EÚ, musíme vychádzať aj z dokumentov EÚ v tejto oblasti, a to najmä vykladať dohovor v súlade s ostatnými relevantnými predpismi.

Dohovor je významný nielen z pohľadu ochrany meny, ale priniesol aj určité zásady, ktoré sa stali predlohou viacerých medzinárodných zmlúv prijatých neskôr.

Odkaz dohovoru, ktorý spočíva v ochrane peňazí bez ohľadu na to, o akú menu ide, zostáva zachovaný aj takmer 90 rokov po jeho prijatí a ochrana, ktorú poskytuje, je aj naďalej aktuálna, o čom svedčí aj skutočnosť, že sa k nemu aj naďalej pripájajú ďalšie krajiny.

Použitá literatúra:

FENYK, J. Profesor Jaroslav Kallab: Úmluva o potírání peněžokazectví jako základ trestněprávní ochrany společné evropské meny. In: MACHALOVÁ, T. (ed.) K odkazu Jaroslava Kallaba. Právně-filosofická východiska trestní politiky v procesu trestní politiky v procesu evropské integrace. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, 94-104 s. ISBN 978-80-7380-070-3.

FITZ-MAURICE, E. Convention for the Suppression of Counterfeiting Currency. In: The American Journal of International Law, roč. 26, č. 3, 533 – 551 s.

HLINKA, B. Atentáty na peniaze. Bratislava: Obzor, 1989, 405 s. ISBN 80-215-0037-9.

KLUČKA, J. Medzinárodné právo verejné (všeobecná a osobitná časť). Bratislava: Iura edition, 2011, 725 s. ISBN 978-80-8078-414-0.

QUERCIOLI, E, SMITH, L. The economics of counterfeiting. In: Econometrica, roč. 89, č. 3, 1211 – 1236 s.

VRŠANSKÝ, P. – VALUCH, J. a kol. Medzinárodné právo verejné. Všeobecná časť. Bratislava: Eurokódex, 2012, 416 s. ISBN 9788089447718.

Medzinárodný dohovor na potlačenie falšovanie meny publikovaný ako č. 15/1932 Sb.

Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 550/2006 Z. z. o uložení vyhlásenia Slovenskej republiky k Medzinárodnému dohovoru o potieraní peňazokazectva.

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších právnych predpisov.

Dohoda o spolupráci medzi Európskou centrálnou bankou a Medzinárodnou organizáciou kriminálnej polície – Interpolom.

Rámcové rozhodnutie Rady z 29. mája 2000 o zvýšenej ochrane pred falšovaním prostredníctvom pokút a ďalších trestných sankcií v súvislosti so zavedením eura (2000/383/SVV).

Rozhodnutie Rady 2005/511/SVV z 12. júla 2005 o ochrane eura proti falšovaniu ustanovením Europolu ako ústredného úradu na boj proti falšovaniu eura.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/62/EÚ z 15. mája 2014 o trestnoprávnej ochrane eura a ostatných mien proti falšovaniu, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2000/383/SVV.

Stanovisko ECB z 28. mája 2013 k návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o trestnoprávnej ochrane eura a ostatných mien proti falšovaniu, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2000/383/SVV.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru zo dňa 23. mája 2013 na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o trestnoprávnej ochrane eura a ostatných mien proti falšovaniu, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2000/383/SVV.

Central banking in the digital world[1]

Brian Fabo
Národná banka Slovenska

This article aims to provide an overview of the main implications of digitalisation for central banking and financial sector regulators. In addition to surveying the current state of the art, it highlights several implications for central bank policy and research agendas. The main claim made here is that the digital era will require taking on new responsibilities while continuing to provide services to traditional, branch-based banking, which for the foreseeable future will remain present alongside innovative digital services. Successful adaptation to digitalisation will therefore mean preserving existing competencies and simultaneously developing new ones in the areas of programming, machine learning analysis, and big data processing.

Introduction

Digitalization is a very important megatrend with a dramatic structural impact on all sectors of the economy, including finance. In his June 2018 speech[2], Pentti Hakkarainen, Member of the Supervisory Board of the ECB, listed some awe-inspiring figures: the majority of European Internet users are now banking online, the global annual IT spending in the finance sector has reached €3 trillion, and European banks closed down over 9,000 branches in 2016, which is a 4.6% reduction in a single year. In light of this fact, the popular talk of data as the "new oil" powering the economies of the future appears appropriate, especially considering some of the unique properties of data, such as being infinitely durable and reusable (Marr 2018).

Nonetheless, it is important to keep in mind that the situation around Europe is not homogenous. Digitalization is the most advanced in the Scandinavian countries as well as the Netherlands, where close to 90% of people already bank online. That means that banking online is the default approach for the majority of the inhabitants of these countries, with traditional, branch-based alternatives being increasingly limited to a niche. In Slovakia, the share of people using Internet banking is just 50%, which is close to the EU average. Meanwhile, in the laggard countries, such as Romania and Bulgaria, the traditional, branch-based approach is still the default one, and only a small minority of less than 10% of population banks online (Figure 1). In consequence, the extent to which the finance sector has to reflect digitalization dynamics differs between countries and makes finding a one-size-fits-all response on the European level unlikely.

The continued dependence of customers on cash for most payments is another factor potentially slowing down the transition towards predominantly digital finance. According to a recent ECB study, 79% of transactions amounting to 54% of the total value of all payments are still carried out using cash (Esselink and Hernandez, 2017). Slovakia, with 78% of transactions amounting to 66% of the value of payments, represents a country that is close to the average in terms of moving away from cash, trailing behind the cashless economy leaders, such as the Netherlands, Estonia, and Finland, but nonetheless ahead of the strongly cash-based Southern economies (Figure 2). Furthermore, shopping will increasingly take place online, which will have a significant impact on inflation dynamics (Fabo 2018).

The central banks will, therefore, have to develop and maintain understanding of both new and traditional ways of delivering financial services. The ascent of digitalized finance will thus imply important new research and policy agendas that central banks will need to incorporate. The same trend, however, will likewise impact the way central banking is organized. One obvious implication is that many routine jobs will be automated away, and additional analytical competences will need to be developed to handle the challenges

1 I am thankful to Martin Šuster and Peter Pénzeš for valuable comments on previous drafts of this article.

2 https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/speeches/date/2018/html/ssm.sp180606.en.html

Figure 1 Share of population that has used online banking within the last three months in 2018

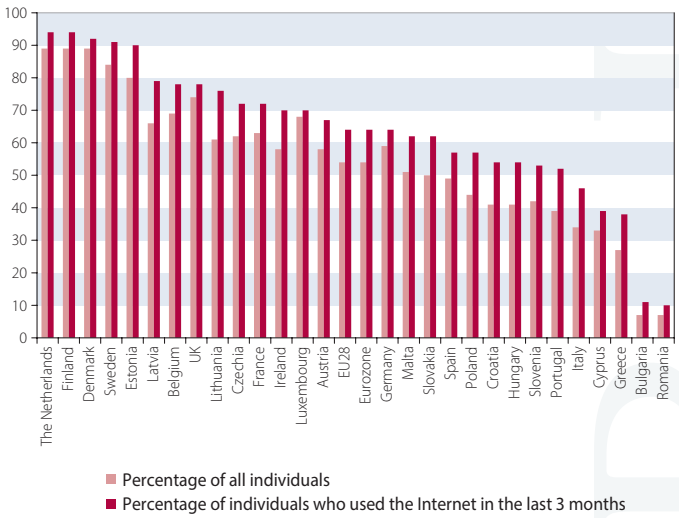

Source: Eurostat.

Figure 2 Share and volume of cash transactions in the euro area

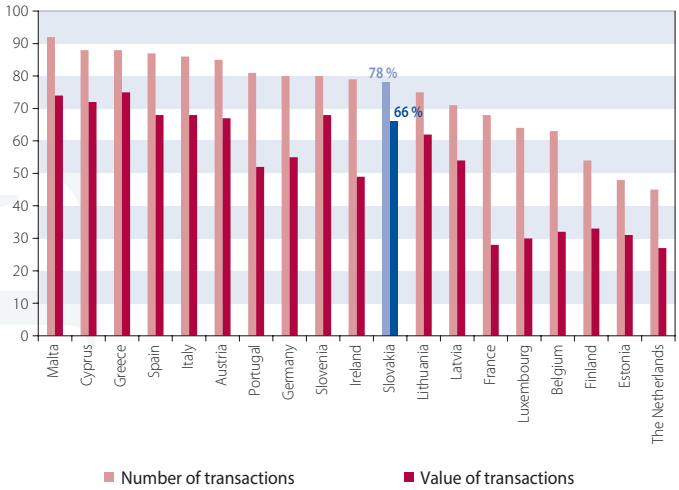

Source: ECB.

of processing and making sense of the large volume and complexity of data generated by a digitalized financial sector.

Embracing the digital finance

Central banks around Europe have started developing digital activities. To facilitate cross-fertilization of ideas and spreading of best practices, the Deutsche Bundesbank has organized a workshop in December 2018 to discuss how to ensure central banks develop the necessary capabilities to keep up with the digitalization of finance.

At the workshop, several aspects were identified as crucial.

Firstly, few digitalization efforts can be successful without sponsorship from the top-level management of the bank. While limited progress can be achieved by individual initiatives, progress can only be sustained if sufficient resources are made available.

Secondly, there is a need for a change of mentality in a way that allows mistakes and failures. Traditionally, mistakes are very costly in central banking, so avoiding mistakes is the top priority. Nonetheless, technology is not yet at a stage that would allow a successful shift to digital technologies without some mistakes being made along the way. Therefore, the correct degree of balance between preventing mistakes and fostering creativity has to be found.

Thirdly, digitalization must be combined with user-centred design thinking that is built around the needs of the end users. Data must be stored and accessible in such a way that is compatible with the users' needs, and smart business intelligence tools need to be deployed to allow staff to safely experiment with innovative approaches.

Finally, digital initiatives require flexible cooperation across departments as well as with external actors, such as fintechs and academia. For that reason, some central banks and other supervisory institutions have established "labs" or "sandboxes" to enable such cooperation (Figure 3). As of now, such facilities are available or about to be open in all EU countries.

Figure 3 Presence of innovation labs/sandboxes in the EU countries

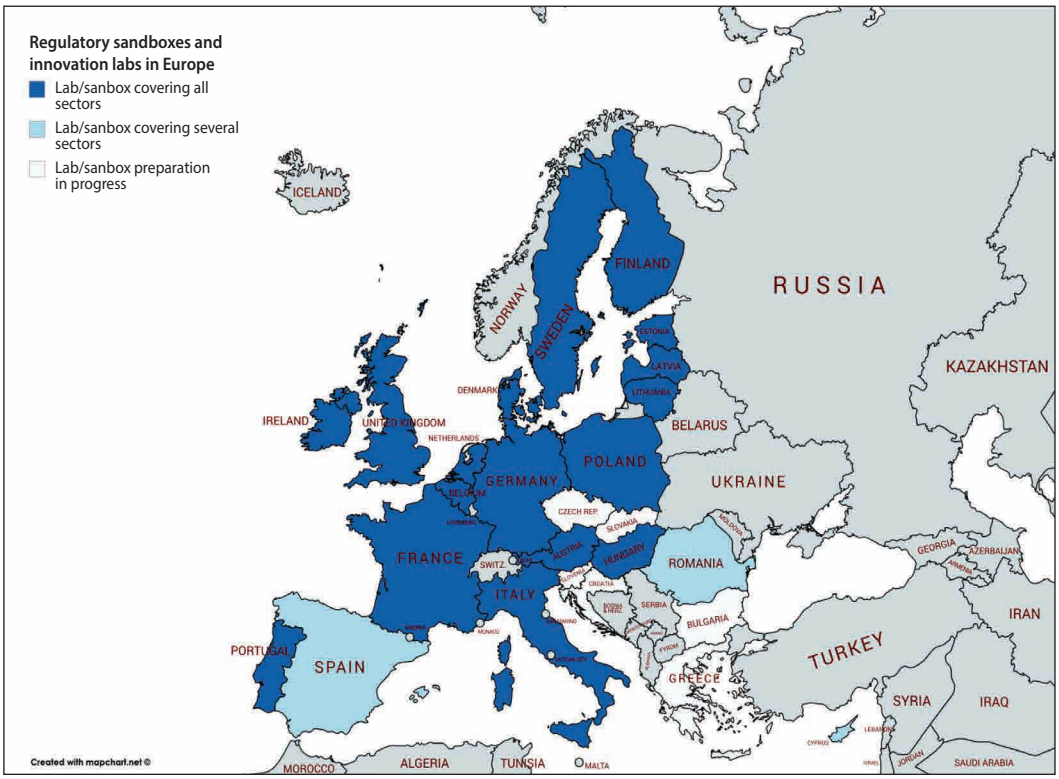

Source of data: EBA (2019). Own visualisation made using the mapchart.net tool.

Services offered in these facilities differ between individual countries. Typically, they refer to a helpline offering fintechs a streamlined way to access regulatory advice. However, in some countries, they have evolved all the way to fully fledged supervisory "sandboxes" that allow fintechs to test new solutions under close supervision and assistance by the regulators.

Developing the right skills for the digital era

The shift towards digital will also require central banks to develop new competencies. Traditionally, analytical toolsets within central banking have closely resembled the academic discipline of economics. Building upon theoretical understanding of economic dynamics, central bank analysts develop mathematical models that are useful for developing informed expectations about the future (forecasting) and the way these expectations can be affected by different policies. On the basis of these models, analysts utilize econometric methods to analyze developments in the economy. These empirical findings are useful to inform the theory and improve the models, leading to a better understanding of the economy and sounder policies.

The current policy and economic research activities of central banks lead to the need for acquisition and development of analytical capabilities. These skills will remain crucial but going forward, will need to be supplemented by some additional skills and competences:

Firstly, as the finance sector turns digital, the volume of available data will increase manifold (Lagarde 2018). In turn, there will be a need to develop big data processing and analysis capabilities. This entails a range of different skills, from maintaining data warehouses to ensuring the data is secure but, at the same time, available to analysts and – if relevant – also to external parties.

Secondly, the availability of big data creates space for utilizing machine learning analytical techniques (Mullainathan and Spiess 2017). Unlike traditional econometrics, machine learning does not build on a theoretical understanding of how the economy works, but rather identifies patterns in large volume of data. While these patterns cannot be directly used to develop policies, they can nonetheless significantly improve central banks' ability to detect potential disruptions and identify key trends.

Finally, and importantly, to take advantage of big data and machine learning, central bank analysis departments will need to enrich their economics-focused teams with analysts skilled in programming, specifically analysts who can effectively master tools such as R, Python, and Hadoop. Additionally, due to a large volume and complexity of the datasets, the analysts of the future will increasingly utilize artificial intelligence, which is likely to develop parallel with other applications in finance.

Conclusion

In the foreseeable future, European central banks and supervisors will be increasingly operating in an environment combining traditional branch-based approach to finance with digital technologies. This transition will have an implication for both skills and competencies that will need to be developed among staff and for the services provided. While routine labour will be increasingly automated, central banks will require human resources to cover areas such as big data, machine learning, programming, and AI. At the same time, supervisory bodies will need to adapt to the fast-moving and experiment-oriented environment of fintechs. The varying pace of digitalization makes a one-size-fits-all European policy unfeasible. However, a wide spectrum of activities developed across the EU offers ample opportunities for policy learning and cross-fertilization of ideas and best practices.

References:

Esselink, H., Hernandez, L. (2017): "The use of cash by households in the euro area." Occasional Paper Series No. 201, European Central Bank. Available online: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op201.en.pdf

European Supervisory Authorities (ESAs) (2019): "FinTech: Regulatory sandboxes and innovation hubs." Available online:https://eba.europa.eu/documents/10180/2545547/JC+2018+74+Joint+Report+on+Regulatory+Sandboxes+and+Innovation+Hubs.pdf

Fabo, B. (2018): "Implications of e-commerce for central banking: A review." Biatec 26 (4), 27-30. Available online: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2018/04-2018/07_biatec4_fabo.pdf

Lagarde, C. (2018): "Central Banking and Fintech: A Brave New World." Innovations: Technology, Governance, Globalization, 12(1-2)

Marr, B. (2018): "Here's Why Data Is Not the New Oil." Available online: https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2018/03/05/heres-why-data-is-not-the-new-oil/#2e0c3ff03aa9

Mullainathan, S., Spiess, J. (2017): "Machine learning: an applied econometric approach." Journal of Economic Perspectives, 31(2), 87-106.

Strieborná zberateľská minca a pamätná dvojeurová minca k 100. výročiu úmrtia Milana Rastislava Štefánika

Pri príležitosti 100. výročia úmrtia Milana Rastislava Štefánika, jednej z najvýznamnejších osobností v histórii slovenského národa, vydáva Národná banka Slovenska 25. apríla 2019 striebornú zberateľskú euromincu v nominálnej hodnote 10 eur a tiež pamätnú dvojeurovú euromincu. Obe euromince budú predstavené na pripravovanej emisii dňa 25. apríla 2019 v jeho rodných Košariskách.

Strieborná zberateľská minca realizovaná podľa návrhu autorov Márie Poldaufovej (averz) a akad. soch. Ivana Řeháka (reverz)

Zvýšenú 3. cenu získal návrh Márie Poldaufovej

Dve znížené 1. ceny získali návrhy akad. soch. Ivana Řeháka

Národná banka Slovenska vydáva naraz dve rôzne euromince pripomínajúce výročie jednej osobnosti po druhýkrát vo svojej histórii (prvýkrát to boli v roku 2015 euromince venované Ľudovítovi Štúrovi), čo ešte podčiarkuje význam Milana Rastislava Štefánika v našich dejinách.

Milan Rastislav Štefánik (21. 7. 1880 – 4. 5. 1919), vedec, vojenský pilot, diplomat a minister vojny Československej republiky, patrí k najvýznamnejším osobnostiam slovenských dejín. Pôsobil ako astronóm v observatóriu v Meudone pri Paríži, odkiaľ uskutočnil mnohé vedecké expedície. V roku 1912 získal francúzske občianstvo. Začiatkom prvej svetovej vojny bol mobilizovaný a v roku

1915 zaradený na vlastnú žiadosť do leteckej školy. Ako pilot robil výzvedné i stíhacie lety a bol priekopníkom vojenskej meteorológie. V júni 1918 bol povýšený na brigádneho generála z titulu misie pri československej armáde, o vznik ktorej sa zaslúžil. Úspechy dosahoval aj ako diplomat. Informoval o ťažkom položení Slovákov v Uhorsku a pre myšlienku spoločného štátu Čechov a Slovákov získaval zahraničných štátnikov. Spoločne s Tomášom Garriguom Masarykom a Edvardom Benešom viedol československý zahraničný odboj a zaslúžil sa o vznik prvej Československej republiky.

Na výtvarný návrh striebornej zberateľskej euromince vyhlásila Národná banka Slovenska v novembri 2017 verejnú anonymnú súťaž, do ktorej bolo predložených dvadsať výtvarných prác od osemnástich autorov. Komisia na posudzovanie výtvarných návrhov pamätných mincí a zberateľských mincí ich hodnotila v marci 2018.

Odborná komisia odporučila udelenie zníženej prvej ceny dvom výtvarným návrhom akad. soch. Ivana Řeháka. Prvý z návrhov ju oslovil výtvarnou i obsahovou úrovňou. V centre averzu je zobrazenie Štefánika ako astronóma. Súčasťou kompozície sú astronomické prístroje a dekoratívny prepis hviezdnej oblohy so slnkom i mesiacom. Na reverze je stvárnený portrét M. R. Štefánika v generálskej čiapke. V pravej časti mincového poľa je dvojplošník Caproni vo vertikálnom nasmerovaní. Na druhom z návrhov zobrazil autor Štefánika v dvoch polohách – na averze ako generála a na reverz umiestnil civilnú podobu človeka – vedca. Na averze autor použil siluetu hlavy M. R. Štefánika v generálskej čiapke, ktorá má plastický dekor generálskych insígnií. Oproti profilu hlavy je zakomponovaný štátny znak Slovenskej republiky. V hornej časti mincového poľa je v jemnej diagonále zobrazený dvojplošník Caproni, na palube ktorého Štefánik pri návrate do vlasti zahynul. Reverz je dominantne vyplnený portrétom, ktorý komisia považovala za najlepšie vystihujúci Štefánikovu podobu. Portrét rámujú dve stretávajúce sa diagonály – zľava hvezdársky ďalekohľad a sprava štylizovaná kométa. Plasticitu mincového poľa aktivizujú roztrúsené hviezdy.

Udelenie druhej ceny komisia nenavrhla.

Komisia odporučila udeliť zvýšenú tretiu cenu návrhu autorky Márie Poldaufovej. Na averze dominuje výrez zo stredného štátneho znaku Československej republiky a v prieniku v jeho dolnej časti silueta mapy Československa ako vyjadrenie štátotvorných aktivít M. R. Štefánika. Kompozícia je doplnená citáciou jeho životného kréda. Na reverze je Štefánikov portrét v generálskej čiapke s detailným zobrazením jeho vyznamenaní v ľavej časti.

Banková rada schválila na realizáciu mince kombináciu diel uvedených autorov – averznú stranu podľa návrhu autorky Márie Poldaufovej, reverznú stranu podľa návrhu akad. soch. Ivana Řeháka.

Strieborná zberateľská eurominca v nominálnej hodnote 10 eur má priemer 34 mm a hmotnosť 18 g. Bola vyrazená zo striebra s rýdzosťou 900/1000 v Mincovni Kremnica. Na hrane je uvedený nápis do hĺbky „VÝZNAMNÁ OSOBNOSŤ SLOVENSKÉHO NÁRODA". Zo schváleného limitovaného počtu 15 000 kusov mincí bolo vyrazených 3 650 kusov v bežnom vyhotovení a 10 000 kusov vo vyhotovení proof.

Pamätná dvojeurová minca

Autorom národnej strany pamätnej euromince v nominálnej hodnote 2 eurá je Mgr. art. Peter Valach, ktorého výtvarný návrh získal v samostatnej súťaži, ktorú vyhlásila Národná banka Slovenska v novembri 2017, prvú cenu. Do súťaže bolo predložených dvadsaťdeväť výtvarných prác od šestnástich autorov. Komisia na posudzovanie výtvarných návrhov pamätných mincí a zberateľských mincí ich hodnotila v apríli 2018. Druhú a tretiu cenu získali návrhy Karola Lička. Na všetkých návrhoch oslovila komisiu kvalita portrétu. Na víťaznom návrhu pozitívne hodnotila, že portrét je dostatočne veľký a bude dobre čitateľný aj na malom mincovom poli pamätnej dvojeurovej euromince.

Pamätná eurominca v nominálnej hodnote 2 eurá má parametre bežnej obehovej euromince a je zákonným platidlom vo všetkých krajinách eurozóny. Bola vyrazená v Mincovni Kremnica v počte jeden milión kusov. Jej hrana je rovnaká ako na všetkých ostatných slovenských dvojeurových eurominciach. Je na nej nápis „SLOVENSKÁ REPUBLIKA". Začiatok a koniec nápisu je oddelený dvoma hviezdami, medzi ktorými je lipový list.

Národná strana pamätnej euromince podľa návrhu Mgr. art. Petra Valacha

Hana Janíková
Foto: Štefan Fröhlich

2. cena Karol Ličko

3. cena Karol Ličko

Andrea Slezáková, Peter Mikloš a kol.

Zákon o dohľade nad finančným trhom – Komentár

Vydavateľstvo: Wolters Kluwer SR
Dátum vydania: november 2018, 492 s.
ISBN 978-80-8168-947-5

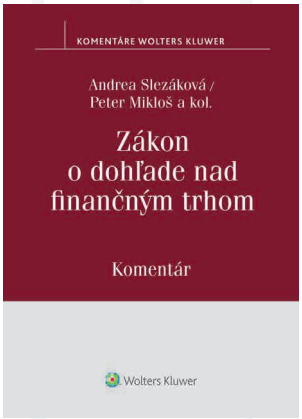

Stabilný finančný systém je základom národného hospodárstva. Prispieva k jeho rozvoju a zároveň zabezpečuje aj istý stupeň úrovne rozvoja spoločnosti. S významom finančného trhu priamou úmerou vzrastá aj relevancia dohľadu nad finančným trhom v každom národnom hospodárstve.

Na Slovensku je od 1. 1. 2006 zavedený tzv. integrovaný dohľad nad sektormi finančného trhu, ktorý vykonáva Národná banka Slovenska. Integrácia dohľadu predstavuje zjednotenie kontrolnej činnosti v oblasti bankovníctva, kapitálového trhu, poisťovníctva a dôchodkového sporenia. Konkrétne ide o výkon jednotného dohľadu najmä nad bankami, pobočkami zahraničných bánk, obchodníkmi s cennými papiermi, pobočkami zahraničných obchodníkov s cennými papiermi, centrálnymi depozitármi cenných papierov, správcovskými spoločnosťami, pobočkami zahraničných správcovských spoločností, poisťovňami, zaisťovňami, pobočkami zahraničných poisťovní, pobočkami zahraničných zaisťovní, pobočkami poisťovní z iného členského štátu, pobočkami zaisťovní z iného členského štátu a dôchodkovými správcovskými spoločnosťami.

Integrovaný dohľad nad finančným trhom má svoje nesporné výhody. Národná banka Slovenska ako orgán verejnej moci tak pôsobí ako „spoločný menovateľ" pre všetky fázy procesu dohľadu: je oprávnená vydávať sekundárnu legislatívu napr. v podobe opatrenia, udeľuje povolenia, licencie, schválenia a súhlasy podľa osobitných zákonov, rozhoduje o sankciách alebo opatreniach na nápravu. Sprevádza teda dohliadané subjekty finančného trhu počas „celého ich životného cyklu" – od udelenia povolenia na výkon činnosti, cez dohľad na diaľku a dohľad na mieste až po vrátenie alebo odobratie povolenia.

Medzi najdôležitejšie normatívne právne akty v oblasti dohľadu nad finančným trhom v Slovenskej republike patrí zákon č. 747/2004 Z. z. o dohľade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Komplexné spracovanie komentára k danému právnemu predpisu pre odbornú verejnosť predstavil autorský kolektív v zložení JUDr. Andrea Slezáková, PhD., LL.M., JUDr. Peter Mikloš, Mgr. Adam Nádaský, JUDr. Ing. Martin Winkler, PhD., JUDr. Hana Magurová, PhD., LL.M., JUDr. Peter Slezák, JUDr. Perer Jedinák, LL.M., a JUDr. Dušan Holub, PhD.

Autori v komentári zhrnuli svoje dlhoročné praktické znalosti a skúsenosti odborníkov pôsobiacich vo finančných inštitúciách či odborníkov z komerčného prostredia špecializujúcich sa na zastupovanie klientov v súvisiacich správnych a súdnych konaniach. Svoju pozornosť zamerali na to, aby čitateľom poskytli odpovede na čo najväčší počet otázok a výziev, s ktorými sa sami stretávali pri výkone svojej odbornej činnosti či poskytovaní právnych služieb.

Základnou ambíciou autorov komentára je poskytnúť odbornej, ale aj laickej verejnosti čo najucelenejší pohľad na oblasť finančného trhu a dohľadu nad ním. Vďaka zrozumiteľnej forme nie je určený len právnikom, ale svoje miesto si určite nájde aj na pracoviskách bankových úradníkov, obchodníkov s cennými papiermi či u spolupracovníkov správcovských spoločností alebo poisťovní, ktorým pomôže zorientovať sa v procese dohľadu nad finančným trhom.

Komentár k prvej časti zákona sa venuje predmetu a rozsahu zákona, vymedzeniu pojmov regulácia a dohľad, ako aj cieľom a účelu dohľadu nad finančným trhom. Odborný výklad k druhej časti zákona sa zameriava predovšetkým na vykonávanie dohľadu na mieste. Tretia časť komentára analyzuje konanie vo veciach dohľadu. Oprávnenia a povinnosti zakotvené v hmotnoprávnych predpisoch regulujúcich jednotlivé sektory finančného trhu sa realizujú nielen priamo, ale aj na základe rozhodovacej činnosti Národnej banky Slovenska v konaní vo veciach dohľadu. Komentár k štvrtej časti zákona analyzuje postup pri dohľade na diaľku. Ďalšia časť je venovaná ochrane finančných spotrebiteľov. Komentár k šiestej časti sa zameriava na právnu úpravu vedenia zoznamov a registrov Národnou bankou Slovenska. V siedmej časti komentár analyzuje problematiku príspevkov a poplatkov súvisiacich s dohľadom. Posledná časť je venovaná spoločným, prechodným a záverečným ustanoveniam zákona.

Komentár verejnosti objasňuje zmysel a podstatu pravidiel výkonu dohľadu na finančným trhom, vďaka čomu môže pomôcť všetkým subjektom zúčastňujúcim sa na vytváraní finančného trhu so správnou aplikáciou pravidiel dohľadu v praxi. Základná pridaná hodnota komentára spočíva v praktickom pohľade na samotný výkon dohľadu, ako aj na činnosť dohliadaných subjektov finančného trhu. Nesporne cennými sú aj početné odkazy na českú judikatúru.

JUDr. Mgr. Eva Tináková, PhD.
advokátka

Prehľad vzdelávacích podujatí Inštitútu bankového vzdelávania NBS, n. o., od 15. apríla do 30. júna 2019

NÁZOV PODUJATIA	DÁTUM
Riadenie aktív a pasív, rizík a finančné riadenie	
Príprava na SREP alebo dohľad v praxi	15. 5. 2019
Operačné riziko	16. 5. 2019
Finančné trhy	
Základné deriváty finančného trhu – oceňovanie a účtovanie	20. – 23. 5. 2019
Asset management (správa aktív v rámci kolektívneho investovania)	24. 4. 2019
Platobný styk	
Zákon o platobných službách a európska legislatíva, dopad na platobné služby	28. 5. 2019
SEPA a NON SEPA platby (základný spôsob vykonávania platobného styku)	17. 4. 2019
Cenné papiere – domáce a zahraničné (Back office a spracovanie cenných papierov)	11. 6. 2019
Platobný styk v SEPA priestore a implementácia PSD2 v oblasti platieb	4. 6. 2019
PSD2 PISP a AISP funkcionality, RTS bezpečnostné štandardy a Risk Assessment	16. 4. 2019
Platobné karty II – dopad legislatívnych zmien PSD2 a RTS	18. 6. 2019
Overovanie pravosti podpisu	18. 4. 2019
6th International Conference on Payments and Cyber Security in Financial Institutions	4. – 5. 6. 2019
Blockchain a kryptomeny	14. 5. 2019
Poisťovníctvo	
Aktuárske štandardy	29. 5. 2019
Účtovníctvo, výkazníctvo a daňovníctvo	
Základy účtovníctva pre neúčtovníkov	26. 4. 2019
Vnútrobankový audit a kontrola, bezpečnosť	
Riadenie bezpečnostných rizík vo finančných inštitúciách	29. 4. 2019
Zlyhávanie ľudského faktora a ako zamedzovať únikom informácií	6. 6. 2019
Právne aspekty bankovníctva a finančníctva	
Stratégia boja proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti – začiatočníci	17. 5. 2019
Stratégia boja proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti – pokročilí	31. 5. 2019
Právny systém Slovenskej republiky	15. 5. 2019
Kryptomeny a ich miesto v legislatíve	19. 6. 2019
Legislatívne zmeny zákona o verejnom obstarávaní	28. 5. 2019
Workshop: Interná dokumentácia GDPR v praxi	26. 4. 2019
Úvery	
Úverová analýza 3D – Modul II	23. – 24. 5. 2019
Manažérske vzdelávanie/Manažérsky rozvoj	
Tajomstvá NLP v práci manažéra	30. 5. 2019
Rozvoj sociálnych kompetencií a zručností	
Kognitívna flexibilita: tréning mozgu a pamäte	12. – 13. 6. 2019
Tajomstvo reči tela v biznis komunikácii	16. 5. 2019
Informačné systémy pre finančný sektor	
Školenie ICM TARGET2	16. 5. 2019
OSINT/WEBINT	14. 5. 2019
Jazykové vzdelávanie	
Meeting Skills	24. – 25. 4. 2019
Administrative Writing	15. – 16. 5. 2019

The ECB's monetary policy tools and money market developments in 2018

Tomáš Boháček, Národná banka Slovenska

The main factors behind financial market developments in 2018 were the global political situation and the challenges of international trade relations. Major world central banks were adapting their policy stances to changing developments in underlying fundamentals, one consequence of which was a continued shortage of significant investment opportunities and muted activity in capital and financial markets. The phasing-out of the ECB's asset purchase programme was a key cause of the slower growth in surplus liquidity in the EMU, as were developments in autonomous factors. Early repayments of long-term liquidity provided by the ECB did not trigger any significant market movements, and deposit rates on the dominant secured interbank market did not deviate further from their benchmarks. The major central banks' forward guidance on the degree of accommodation in their individual monetary policy stances is expected to be enhanced in 2019. The current signs point to the Federal Reserve maintaining a cautious restrictive stance and to the ECB postponing monetary policy normalisation. (p. 2)

Macroeconomic projections for Slovakia according the March 2019 Medium-Term Forecast (MTF-2019Q1)

Economic and Monetary Analyses Department, Národná banka Slovenska

Owing to lower foreign demand and the related revision of the timing and extent of new production in the car industry, and given weaker than expected developments in the last quarter of 2018, Národná banka Slovenska's projections for Slovakia's GDP growth have been revised down to 3.5% in 2019 and 3.4% in 2020. After the impact of new car production capacity has faded, economic growth is projected to slow to 2.8% in 2021. As a corollary of moderate employment growth, the unemployment rate should fall to an all-time low and wage growth should remain strong. Inflation is projected to be around 2.5% throughout the forecast period, owing mainly to food and energy price developments. (p. 7)

The future of payment services and the impact of tech giants on their provision

Iveta Behúňová, Národná banka Slovenska

The services of tech giants have become a fact of everyday life. Many of these companies are now extending their internet-based activities into payment and financial services, as their sectoral dominance provides a platform for the natural expansion of their payment services to a large customer base. New European legislation in the area of payment services (PSD2) has given these companies, as well as other fintech companies and banks, further options for providing financial services. Time will tell what role these tech giants will play in the future of payment services. (p. 13)

Legislative changes concerning alternative dispute resolution in the banking sector

Ľubomír Čunderlík, Štefan Hrčka, Národná banka Slovenska

Legislative changes in force from 1 January 2019 have significantly changed the options for alternative resolution of disputes between payment service providers (banks) and customers in regard to the provision of payment services and banking transactions. The changes include introducing a new body competent to resolve such disputes – the Alternative Dispute Resolution Institute of the Slovak Banking Association (SBA) – as a replacement for the SBA's Permanent Court of Arbitration. This change also has ramifications for how arbitration proceedings initiated at the Permanent Court of Arbitration before its abolition are to be continued. The article also deals with a specific case related to the above-mentioned changes. (p. 16)

The Convention for the Suppression of Counterfeiting Currency, then and now: an analysis coinciding with the 90th anniversary of its adoption

Viliam Poništ, Národná banka Slovenska

This article looks at the circumstances in which the Convention for the Suppression of Counterfeiting Currency was adopted. It briefly analyses the Convention's articles and their significance. Among other things, the Convention defines the general crime of counterfeiting money. It is also pointed out here that the Convention was the first international treaty to use principle of aut dedere aut judicare and that it was unique in other respects, too. The article then analyses Convention-related developments and the Convention's status in Slovakia, in the rest of the European Union and at the wider international level. The positions of Interpol and Europol are also addressed in this respect. Finally, the article discusses the current state of cooperation among euro area countries in areas covered by the Convention and the impact of the Convention on that cooperation. (p. 20)

Central banking in the digital world

Brian Fabo, Národná banka Slovenska

This article aims to provide an overview of the main implications of digitalisation for central banking and financial sector regulators. In addition to surveying the current state of the art, it highlights several implications for central bank policy and research agendas. The main claim made here is that the digital era will require taking on new responsibilities while continuing to provide services to traditional, branch-based banking, which for the foreseeable future will remain present alongside innovative digital services. Successful adaptation to digitalisation will therefore mean preserving existing competencies and simultaneously developing new ones in the areas of programming, machine learning analysis, and big data processing. (p. 25)

Výsledky 8. ročníka súťaže Generácia €uro

Národná banka Slovenska dňa 29. marca 2019 usporiadala národné finále 8. ročníka medzinárodnej stredoškolskej súťaže Generácia €uro. Z piatich tímov, ktoré do finále postúpili po dvoch náročných kolách, zvíťazil tím študentov z Bilingválneho gymnázia Milana Hodžu v Sučanoch pod vedením Zuzany Štefánekovej, ktorého členmi boli Šimon Pekar, Samuel Mihalčík, Filip Chobor, Andrej Mokriš a Zuzana Holubčíková.

Foto: Roman Benický

Druhé miesto obsadili študenti zo Súkromného gymnázia v Žiline a na treťom mieste sa umiestnili študenti z Gymnázia Jura Hronca v Bratislave. Ďalšie dve miesta obsadili študenti z Gymnázia Grösslingová v Bratislave a z Obchodnej akadémie Račianska v Bratislave. Všetky tímy dostali od Národnej banky Slovenska hodnotné ceny, ktoré im odovzdal viceguvernér NBS Ľudovít Ódor.

Študenti vo finále prezentovali pred odbornou porotou svoje krátke videá na tému „Vysvetli, ako a prečo ECB zabezpečuje cenovú stabilitu". Spolu s rovesníkmi z 11 krajín eurozóny sa tak stali súčasťou vzdelávacej iniciatívy Európskej centrálnej banky a národných centrálnych bánk Eurosystému. Slovensko sa v počte zapojených študentov pravidelne umiestňuje na prvých troch priečkach v rámci eurozóny.

Členovia víťazného národného tímu si v sídle ECB vo Frankfurte nad Mohanom prevezmú ocenenie z rúk prezidenta ECB Maria Draghiho a guvernéra Národnej banky Slovenska Jozefa Makúcha.

Cieľom projektu Generácia €uro je zvýšiť povedomie o Európskej centrálnej banke a Eurosystéme vysvetlením ich úloh a aktivít. Je to príspevok ECB a národných centrálnych bánk k finančnému vzdelávaniu.

Tímy študentov stredných škôl z celého Slovenska sa mohli od 1. októbra 2018 registrovať do súťaže prostredníctvom internetovej stránky www.generaciaeuro.sk. Generácia €uro pozostáva z troch kôl. Prvým je on-line kvíz, v ktorom sa odpovedá na otázky týkajúce sa centrálneho bankovníctva, úloh ECB a národných centrálnych bánk Eurosystému, úlohy peňazí, cenovej stability a menovej politiky. V rámci druhého kola súťažné tímy vypracúvajú zadanie na témy z oblasti centrálneho bankovníctva, ktorých obsah aj forma môžu byť v jednotlivých krajinách eurozóny rôzne. Tretie finálové kolo pozostáva z obhajoby zadania pred odbornou porotou v Národnej banke Slovenska. Obhajoba je založená na aktívnom zapájaní študentov a diskusii s porotou, pričom sa hodnotí tak obsahová stránka, ako aj prezentačné zručnosti jednotlivých členov tímu.

8. ročník súťaže Generácia €uro 2018/2019 v SR:

- 1. kolo absolvovalo 96 tímov z celého Slovenska
- 39 najúspešnejších tímov postúpilo do 2. kola
- 26 tímov poslalo krátke video na zadanú tému
- 5 tímov postúpilo do 3. finálového kola.

Podrobnejšie informácie o súťaži sú k dispozícii aj na stránke www.generaciaeuro.sk.

Zdroj: Tlačová správa NBS.

B I A T E C